

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

Допущено до захисту
Завідувач кафедри ФМФР
Баранова В.Г.

“ ____ ” _____ 2025 р.

**КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок»**

за магістерською програмою професійного спрямування
«Фінансовий та страховий менеджмент»

на тему: **«Управління кредитною діяльністю комерційного банку»**

Виконавець:
здобувач факультету **ФБС**

Віктор ТКАЧЕНКО

/підпис/

Науковий керівник:
к.е.н., доцент

Ірина ЛАПІНА

/підпис/

Одеса 2025

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ..	8
1.1. Сутність та значення кредитної діяльності банку	8
1.2. Основні складові процесу кредитної діяльності комерційного банку.....	16
1.3. Нормативно-правове регулювання кредитної діяльності комерційного банку.....	24
РОЗДІЛ 2 ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК».....	30
2.1. Аналіз основних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	30
2.2. Аналіз кредитного портфелю як основного елементу кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	39
2.3. Аналіз ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	51
РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ	63
3.1. Управління кредитною діяльністю банків України в умовах невизначеності та підвищених кредитних ризиків	63
3.2. Напрями удосконалення кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»..	72
3.3. Використання регресійного аналізу в удосконаленні кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк».....	76
ВИСНОВКИ.....	83
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	88
ДОДАТКИ.....	93

ВСТУП

У сучасних умовах функціонування фінансового сектора управління кредитною діяльністю комерційних банків набуває особливої актуальності, оскільки саме кредитні операції становлять основу їхнього прибутку та визначають рівень фінансової стійкості. Актуальність даної тематики зумовлюється низкою економічних, соціальних та регуляторних чинників. Передусім кредитна діяльність виступає головним інструментом перерозподілу фінансових ресурсів у національній економіці, забезпечуючи розвиток підприємництва, підтримку населення та стимулювання інвестиційних процесів. У період воєнних дій, макроекономічної нестабільності та структурних трансформацій економіки роль ефективного кредитного механізму суттєво зростає, оскільки кредитування стає не лише джерелом фінансування бізнесу, а й важливим засобом підтримки економічної життєздатності країни.

Одним із ключових аспектів актуальності управління кредитною діяльністю є необхідність забезпечення балансу між кредитною експансією та контролем ризиків. Зростання частки непрацюючих кредитів у періоди криз створює загрозу втрати ліквідності, погіршення якості активів та підвищення потреби у формуванні резервів. Це вимагає удосконалення системи управління кредитними ризиками, впровадження механізмів раннього виявлення проблемної заборгованості та адаптації кредитної політики до умов підвищеної невизначеності.

Суттєвий вплив на кредитну діяльність чинять і регуляторні зміни, зокрема оновлення вимог Національного банку України щодо оцінки кредитного ризику, капіталізації, стрес-тестування та формування резервів. Дотримання цих вимог потребує від банків не лише посилення аналітичної роботи, а й розробки нових підходів до побудови кредитних моделей, модернізації внутрішніх процедур та підвищення прозорості ухвалення кредитних рішень.

Важливою складовою актуальності є також цифровізація банківського сектору. Впровадження автоматизованих систем скорингу, дистанційних каналів кредитування та цифрових платформ створює нові можливості для розширення кредитної діяльності, але водночас підвищує вимоги до кібербезпеки, точності аналітичних моделей та якості даних.

Крім того, сучасні соціально-економічні умови формують зміну кредитної поведінки клієнтів. Підвищення попиту на споживчі, іпотечні та бізнес-кредити супроводжується зростаючими очікуваннями щодо швидкості розгляду заявок, прозорості умов та індивідуалізації кредитних продуктів. Банки змушені адаптовувати свою кредитну політику та впроваджувати клієнтоорієнтовані стратегії.

Таким чином, актуальність управління кредитною діяльністю комерційних банків визначається необхідністю одночасно забезпечити стійке зростання кредитного портфеля, підвищити якість активів, мінімізувати кредитні ризики та відповідати сучасним вимогам регуляторів і потребам клієнтів. Удосконалення підходів до організації кредитного процесу, розробка ефективних механізмів ризик-менеджменту та інтеграція цифрових технологій стають невід'ємною складовою розвитку конкурентних та фінансово стабільних банківських установ.

Значний внесок у формування теоретико-методичних засад організації кредитної діяльності комерційних банків здійснили провідні українські науковці, серед яких О. Васюренко, А. Гальчинський, І. Гуцал, Д. Гладких, О. Дзюблюк, О. Євтух, Б. Івасів, Ю. Заруба, О. Кириченко, В. Корнєєв, В. Лагутін, А. Мороз, В. Міщенко, Л. Примостка, С. Реверчук, К. Раєвський, М. Савлук, Я. Чайковський та інші. Їхні наукові розробки суттєво поглибили розуміння механізмів функціонування кредитного процесу, оцінювання ризиків та організації банківського контролю.

Водночас, незважаючи на ґрунтовність існуючих досліджень, виникає потреба подальшого розвитку теоретичних і прикладних аспектів кредитної діяльності з огляду на нові соціально-економічні та військово-політичні реалії.

Початок повномасштабної війни зумовив появу численних викликів для банківського сектору, що прямо впливають на стабільність кредитного портфеля та ефективність управління ризиками. Передусім істотно зростає загроза неповернення позик унаслідок зниження економічної активності, втрати майна або доходів значною частиною населення, а також загального погіршення фінансової спроможності позичальників. Додатковим чинником є необхідність перегляду кредитних стратегій і політик, оскільки параметри ризику, ліквідності та повернення капіталу зазнають суттєвих змін. Паралельно збільшується попит на фінансування оборонного сектору та відбудови критичної інфраструктури, що може звужувати можливості кредитування інших сегментів економіки. Зростають і загрози кібербезпеці, які містять ризики порушення операційної діяльності банків, витоку даних та втрати коштів, що негативно впливає на довіру клієнтів і загальну безпеку системи. Сукупність окреслених викликів актуалізує необхідність адаптації механізмів кредитування та впровадження нових підходів до забезпечення стійкості банків у кризових умовах. Саме наукова й практична значущість цих проблем, а також недостатній ступінь їх розроблення у сучасних умовах визначили вибір теми магістерського дослідження, його мету та головні завдання.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних основ щодо управління кредитною діяльністю комерційних банків та визначення напрямів підвищення її ефективності.

Визначена мета вимагає виконання у процесі дослідження наступних завдань:

- висвітлити сутність та значення кредитної діяльності банку;
- визначити основні складові процесу кредитної діяльності комерційного банку;
- дослідити нормативно-правове регулювання кредитної діяльності комерційного банку;

- провести аналіз основних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- провести аналіз кредитного портфелю як основного елементу кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- здійснити аналіз ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- дослідити особливості управління кредитною діяльністю банків України в умовах невизначеності та підвищених кредитних ризиків;
- розробити управлінські заходи щодо удосконалення кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»;
- застосувати методи регресійного аналізу в удосконаленні кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк».

Об'єктом дослідження є процеси управління кредитною діяльністю АТ КБ «ПриватБанк».

Предметом дослідження є сукупність теоретичних і практичних підходів до управління кредитною діяльністю комерційних банків.

Для реалізації поставлених у дослідженні завдань було використано комплекс методів і прийомів наукового пізнання. Зокрема, методи порівняння, групування та узагальнення економічних показників застосовано для виявлення закономірностей організації кредитної діяльності банківських установ. Метод системної оцінки дав змогу визначити ключові теоретичні аспекти функціонування кредитних відносин між банками та позичальниками. Крім того, використано загальнонаукові методи дослідження для поглибленого аналізу сутності кредитного портфеля комерційного банку та його класифікаційних ознак. Для аналізу структури та динаміки кредитних операцій банків України застосовано методи аналізу, синтезу й узагальнення.

Інформаційну базу дослідження становили наукові праці провідних зарубіжних і вітчизняних дослідників, присвячені питанням валютно-курсової стабільності, валютної політики та цільових орієнтирів валютно-курсового регулювання. Значну роль відіграли нормативно-правові акти: Конституція

України, закони України, підзаконні акти органів державної влади (декрети та постанови Кабінету Міністрів України і Верховної Ради України), регулятивні документи Національного банку України, внутрішні інструкції АТ КБ «ПриватБанк». Крім того, використано статистичні матеріали та інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Основні результати кваліфікаційної роботи були викладені на Всеукраїнській науково-практичній конференції «Глобалізаційні аспекти інноваційного розвитку економіки» (ОНЕУ, 16.10.2025 р.).

Кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг роботи становить 93 сторінки (без додатків) і містить 24 таблиці, 16 рисунків та 6 додатків. Список використаних джерел налічує 53 найменування і розміщений на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ

1.1. Сутність та значення кредитної діяльності банку

Одним з основних критеріїв, що відрізняють банк від інших небанківських установ, є кредитна діяльність. У світовій практиці кредитування пов'язує значну частину прибутку з банками. Водночас воно вважається однією з найбільш ризикованих операцій для будь-якого комерційного банку. Це можна пояснити як самою природою позик, так і тим, що ця операція має домінуючу частку в балансах більшості комерційних банків.

Вивчення теоретичних та практичних аспектів кредиту визнають його як нечітке, неоднозначне явище. Термін «кредит» походить від латинського слова «creditum», що означає позика або борг. Деякі вчені пов'язують його із словом «credos», тобто «я вірю», «я довіряю» [2]. Фінансова наука розглядає категорію кредиту як відносини між двома сторонами, де одна сторона позичає іншій на основі довіри, яка повертається після певного періоду разом з компенсацією за її використання. Основні риси, що розвиваються в рамках кредитних відносин, показані на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Основні ознаки кредитних відносин в банку

Таким чином, позика – це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником на основі повернення тимчасово безоплатно вільних коштів, що додаються з певною платою за їх використання. Кредит є однією з основних форм руху позичкового капіталу [6].

Оскільки банки є інститутами фінансового перерозподілу, вони можуть пропонувати своїм клієнтам широкий спектр банківських продуктів та послуг. Однак існує основний перелік операцій, які складають ту саму основу, без якої банк не може функціонувати, – зокрема, кредитна діяльність. Кредитна діяльність становить найбільшу частку в структурі активних операцій, що здійснюються банками; отже, інвестиції в кредитні операції становлять найбільшу частку серед активів, що утримуються більшістю банків.

Термін «кредитна діяльність банку» завжди фігурував як у наукових дослідженнях, так і в різноманітних дискусіях, тому, здається, це поняття добре відоме всім і не потребує подальших роз'яснень. Однак, незважаючи на досить часте використання цього поняття або навіть детальний аналіз його змісту та сутності, єдиного розуміння сьогодні все ще недостатньо. У більшості випадків воно подається як ідентичне іншим поняттям: кредитні послуги; кредитні операції; процес формування кредитних відносин між банком та позичальником (кредитні відносини) тощо.[6]

Правові акти, що регулюють банківську діяльність, також залишають це питання без уваги, як і енциклопедичні видання, що дають тлумачення з різних економічних тем, або навчальна література.

Аналізуючи поняття кредитної діяльності банків, М.Г. Дмитренко та В.С. Потлатюк дають лише загальні визначення цьому поняттю. Вони визначають його стосовно ролі кредитного потенціалу в кредитній діяльності банку. З одного боку, «економічно обґрунтовані ліміти використання джерел коштів, мобілізованих у банку для надання позик та здійснення інших операцій, повинні визначатися кредитним потенціалом, тоді як, з іншого боку, кредитний потенціал відображає суму коштів, мобілізованих у банку, за вирахуванням загального резерву ліквідності» [11, с. 11]. Саме поняття

«кредит» описується так: «Кредит – це форма та прояв кредитних відносин, форма руху позичкового капіталу; кредит – це форма, за допомогою якої тимчасово вільні кошти перерозподіляються для їх ефективного використання; кредит – це банківський грошовий капітал у грошовій формі, переданий у тимчасове користування на умовах повернення, строковості, платності, цільового використання та забезпечення». Кредитування містить сукупний механізм реалізації кредитних відносин, де останні займають певну частину в економічних відносинах загалом – частину, пов'язану з наданням вартості (коштів) у кредит та її поверненням разом з певними відсотками.

Автори прагнуть надати вичерпне визначення певного елемента кредитної діяльності, не відображаючи його загальної сутності та походження. Це не дозволяє об'єктивно зрозуміти сутність самої кредитної діяльності чи будь-якого компонента в її структурі.

Характеризуючи кредитний ринок, його інститути та інструменти, С.В. Глущенко не визначає змісту кредитної діяльності, хоча саме така діяльність має бути основою функціонування кредитних установ. Описуючи різні види та форми кредитування, він не пов'язує їх із кредитною діяльністю [7].

Водночас, розкриваючи сутність кредитної політики, автори уточнюють, що це стратегія та тактика керівництва банку щодо залучення коштів та розміщення їх у вигляді кредитів клієнтам. Оскільки кредитна політика реалізується за допомогою кредитної діяльності, остання також повинна бути орієнтована на формування кредитних ресурсів та їх подальше використання за цільовим призначенням.

Група авторів на чолі з професором С.К. Реверчуком наголошує на сутності та особливостях кредиту, що кредитування здійснюється переважно за рахунок позикових коштів, а банківський кредит – це тимчасово доступні вільні грошові ресурси, що надаються банком позичальнику на умовах повернення, строковості, платності, забезпечення та цільового використання. Вони також показують, що сформовані кредитні ресурси визначають ліміти, в межах яких можуть надаватися грошові позики [47].

Отже, можна зробити висновок, що наданню коштів позичальникам як позики передують формування кредитних ресурсів, а останні є часткою позичених коштів. Тобто кредитна діяльність передбачає, з одного боку, формування кредитного ресурсу, а з іншого боку, його використання в процесі кредитування позичальників.

Схожий за результатом висновок можна зробити на основі аналізу публікаційних матеріалів М.П. Денисенка, В.Г. Кабанова, Л.М. Худолій. Автори стверджують: «Кредитні операції здійснюються банками в межах кредитних ресурсів» [9, с. 32]. Іншими словами, кредитні ресурси є необхідною умовою для проведення банками кредитних операцій.

С.М. Колотуха та С.А. Власюк поділяють цю думку. Вони стверджують, що банки, що діють у сфері грошового обігу, виступають як кредиторами, так і позичальниками. Більше того, рух коштів відбувається на платній основі, що характеризує кредитну діяльність як таку, спрямовану на підтримку (посилення) процесу відтворення в діяльності не лише клієнтів-кредиторів банку, а й самого банку та його позичальників [26].

Наприклад, розкриваючи зміст питання про організацію банківського кредитування, З.Б. Живко зосереджує свою увагу на визначенні поняття кредиту. Під банківським кредитом З.Б. Живко розуміє позичковий капітал у грошовій формі, який передається банком позичальнику на умовах повернення, платності та цільового використання [14].

В. І. Міщенко, Н. Г. Слов'янська, О. Г. Коренев визначають кредит як економічні відносини, що складаються між кредитором та позичальником у процесі мобілізації тимчасово вільних коштів для їх використання на умовах повернення та відсотків [36, с. 277]. Це визначення відображає обидві сторони поняття кредиту: з одного боку, це вільні кошти, що належать підприємствам, організаціям та громадянам, які мобілізуються банком як певний вид кредитного депозиту, наданого цьому ж банку; тоді як з іншого боку, ці ресурси можна розглядати, коли вони використовуються цією ж банківською установою при наданні кредитів власним позичальникам – клієнтам. В обох

випадках дотримуються всі основні принципи, пов'язані з кредитною діяльністю – строк, платність, зобов'язання повернення.

Іншими словами, кредитна діяльність не обмежується виключно процесами кредитування. На жаль, як буде показано далі, коли автори використовують термін «кредитна діяльність», вони мало враховують її економічну сутність. Кредитна діяльність постає як функція певного відповідного банківського підрозділу, через який розкривається організація кредитної роботи в банку.

Отже, кредитна діяльність банку стосується не лише банків та їхніх клієнтів, а й тих суб'єктів, за рахунок коштів яких банки формують свої кредитні ресурси. Кредитна діяльність банку залучає не лише позичальників, а й значно ширшу сферу економіки країни, ніж та, в яку банки інвестують кредитні кошти. Кредитна діяльність за такого підходу відіграє провідну роль, і для її захисту потрібні спеціальні умови.

Кредитній діяльності притаманні певні особливості. Серед таких особливостей можна виділити особливості економічного, правового, соціального та комерційного характеру (рис. 1.2).

Наявність вищезазначеного свідчить про те, що кредитна діяльність банків здійснюється на основі взаємопов'язаного інтересу багатьох суб'єктів: банків та підприємств, суспільства та громадян, держави та її установ. Кредитна діяльність стає реальною та ефективною лише за наявності такого інтересу; вона поєднує інтереси банків (накопичення коштів та їх використання з метою отримання прибутку), суб'єктів господарювання (фінансування певних проектів, їх реалізація та отримання прибутку) та держави (розвиток економіки країни, зростання валового внутрішнього продукту тощо).

Наукова думка досить стримана в розгляді питання сутності поняття «кредитна діяльність». Слід зазначити, що, аналізуючи це поняття, вітчизняні вчені, як правило, оминають його зміст і лише деякі з них вдаються до дискусії з цього питання.

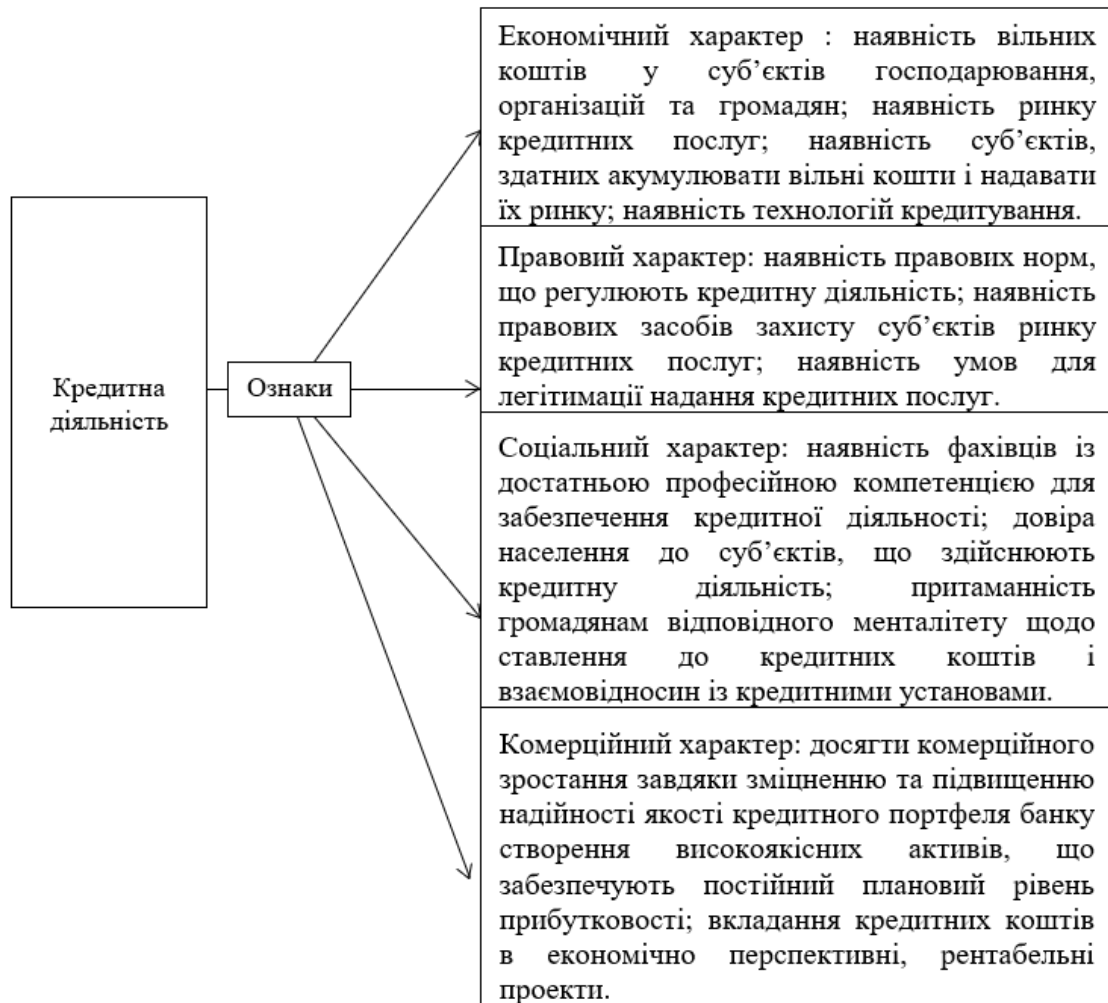

Рис. 1.2. Основні ознаки кредитної діяльності банку

Як приклад можна навести думку науковця В.І. Волохова, який, досліджуючи ефективність кредитної діяльності банківських установ, вказує не лише на відсутність в економічній літературі визначення, а й концептуального апарату, що розробляється з цього питання [5]. У дослідженні процесу кредитування банку він зазначає, що він утворений кредитними операціями як передумова, організаційно-технологічні, матеріально-технічні заходи, без яких здійснення цих операцій неможливе. На завершення, дослідник розглядає кредитну діяльність як складний процес відтворення та реалізації кредитних послуг для отримання доходу. Він наголошує, що кредитні операції не слід ототожнювати з кредитною

діяльністю. Вони є лише одним з її етапів.

Наступна науковиця А.Ю. Маслова визначає кредитну діяльність банку як складну систему, де «кредитна діяльність» є одним із багатьох елементів, що утворюють багатогранну систему з тісними зв'язками між ними, що виконують певні специфічні функції [34]. Це визначення є дуже загальним і не уточнює точно, до якого виду діяльності воно відноситься; таким чином, воно може однаково добре застосовуватися до будь-якого виду діяльності. Розвиваючи свою концепцію на елементах усередині самої структури кредитної системи, А.І. Маслова значною мірою запозичує підходи інших вчених, які розглядають ці проблеми з позицій динаміки в інформаційному середовищі, проте ні вони, ні А.І. Маслова не базують свої міркування на сутнісних поняттях, що лежать в основі кредитної діяльності чи кредитування. З одного боку, їхні роботи визначають ці поняття, а з іншого боку, вони їх також змішують. В одних представлених системах вона формується як система кредитування, а в інших – як система кредитної діяльності, що саме показує відхилення авторів від сутнісного значення цих зазначених понять. Вищезазначені визначення важко застосовувати в банках. Кредитна діяльність як економічна категорія реалізується в рамках цієї особливої форми цивільно-правових відносин у фінансовій сфері, тому досягнуті результати мають особливе значення.

Розглянувши наукові підходи до сутності кредитної діяльності банківської установи, можна надати узагальнене визначення поняття «кредитна діяльність банківської установи» як чіткої координації в діях, пов'язаних з розробкою механізмів як залучення, так і розміщення кредитних ресурсів на ринку кредитних послуг, відповідно до загальноприйнятих принципів та правових норм, для забезпечення ефективного управління кредитними процесами банківської установи.

Треба відмітити, що при залученні кредитних ресурсів та їх розміщенні необхідно дотримуватися тих самих принципів – платність, строковість, повернення.

Як відомо, основними суб'єктами кредитної діяльності є кредитори та позичальники. Кредитори – це учасники кредитних відносин, які володіють (або розпоряджаються) вільними коштами та передають їх у тимчасове користування іншим суб'єктам. Кредиторами можуть бути фізичні особи, юридичні особи (підприємства, організації, установи, державні структури тощо), а також держава.

Значне місце серед кредиторів займають банківські установи, які спочатку мобілізують кошти своїх клієнтів, а потім надають їх у позику своїм клієнтам.

Позичальники – це учасники кредитних відносин, які потребують додаткових коштів та отримують їх у позику від кредиторів. Характерною особливістю позичальника є те, що він не стає власником позичених коштів, а лише тимчасовим розпорядником. Тому його права щодо використання цих коштів дещо обмежені – він не може виходити за межі умов та цілей, передбачених його угодою з кредитором.

Об'єктом кредитної діяльності є кредитні відносини, які виникають між кредитором та позичальником, та вартість, безпосередньо передана як позика від однієї особи до іншої. Позичена вартість як об'єкт кредитної діяльності є реальною, тобто вона має бути в наявності та фактично передана кредитором позичальнику. Така передача оформлюється відповідним договором з дотриманням вимог чинного законодавства.

Отже, кредитна діяльність – це двосторонній процес, що включає залучення коштів та формування кредитних ресурсів з одного боку та їх розміщення на кредитному ринку з іншого. Саме це визначає особливий статус банку як фінансового посередника, що має високий ступінь відповідальності перед великою кількістю осіб, а саме кредиторами, акціонерами, позичальниками та державою.

1.2. Основні складові процесу кредитної діяльності комерційного банку

Як визначено було вище, одним з найважливіших аспектів діяльності комерційного банку є кредитна діяльність. Це передбачає надання або позичання коштів позичальникам на умовах, що стосуються терміну погашення, повернення, оплати та забезпечення. Завдяки цій кредитній діяльності банк отримує дохід, одночасно сприяючи економічному зростанню в країні.

Основними елементами кредитної діяльності в комерційному банку є:

- кредитна політика – це система принципів, правил та процедур, що визначає порядок здійснення кредитної діяльності банку. Кредитна політика розробляється самим банком та затверджується його вищим органом управління.

- кредитний процес – це сукупність дій, що здійснюються банком у процесі надання кредитів. Поняття «кредитний процес» включає:

- оцінку кредитоспроможності позичальника;
- укладення кредитної угоди;
- видача кредиту;
- контроль за використанням кредиту;
- погашення кредиту.

Кредитний портфель включає всі кредити в сукупності, видані банком. Параметри, за якими його можна визначити, включають обсяг, структуру та якість (ризик).

Розглянемо детальніше основні складові кредитної діяльності в комерційному банку. Основою кредитної діяльності є кредитна політика банку.

Основні цілі, визначені в кредитній політиці банку, включають:

- забезпечення фінансової стійкості в банку;
- підвищення прибутковості банку;

- сприяння економічному розвитку.

Кредитна політика банку повинна ґрунтуватися на таких принципах та дотримуватися їх:

- обачність;
- вибірковість;
- диверсифікація; та
- відповідальність.

Усі етапи процесу кредитування важливі для ефективного та безпечного управління діяльністю банку.

Оцінка, або, як її іноді називають, оцінювання, займає важливе місце у визначенні того, чи матиме позичальник зрештою достатньо коштів від операційної діяльності або інших джерел для погашення кредиту. Це є частиною того, що можна ширше описати як оцінку «кредитоспроможності».

Для оцінки кредитоспроможності позичальників можна використовувати наступні методи:

- аналіз фінансового стану позичальника,
- аналіз галузі, в якій працює позичальник,
- аналіз особистих характеристик позичальника,
- укладення кредитної угоди.

Кредитні відносини між банком та його клієнтом, з юридичної точки зору, базуються на кредитній угоді. У такій угоді обов'язково мають бути викладені такі пункти:

- сума позики;
- термін кредитування;
- процентна ставка;
- забезпечення;
- порядок погашення позики.

Банк-кредитор видає кредит після підписання цієї угоди. Банк контролює використання кредиту позичальником, щоб своєчасно виявляти можливі порушення умов кредитного договору. Позичальник зобов'язаний

повернути кредит у встановлений договором термін. Кредитний портфель банку є важливою характеристикою його фінансового стану. Він характеризує обсяг, структуру, якість та ризикованість кредитів, що надаються банком.

Банк повинен проводити постійний аналіз свого кредитного портфеля, щоб вчасно виявляти та усувати можливі проблеми.

Кредитування – це складний та відповідальний процес. Кредитна політика та процедури комерційних банків повинні періодично переглядатися для забезпечення ефективного управління діяльністю.

Для більш чіткого пояснення на рисунку 1.3 показано етапи кредитування між потенційним клієнтом та банківською установою. Як видно з рисунка 1.3, загальна схема руху кредитної документації та прийняття рішення про надання кредиту представляє 5 рівнів обігу».

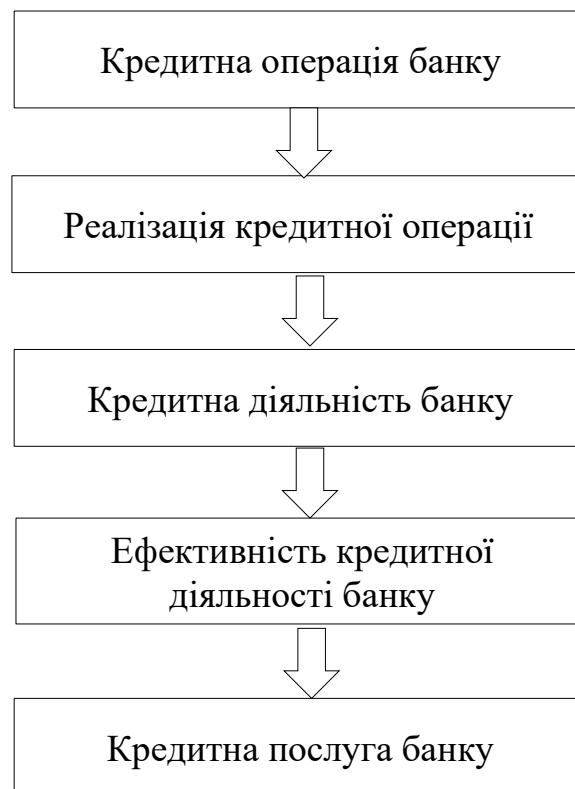

Рис. 1.3. Підпорядкованість основних понять кредитної діяльності комерційного банку

Відділ операцій (або кредитної підтримки) готує необхідні документи, а також організовує та надсилає інструкції щодо надання кредиту позичальнику. Кредитна діяльність розбита на елементи – етапи процесу кредитування, які

взаємодіють один з одним та виконують певну операцію, необхідну для досягнення визначеної мети. Серед українських науковців немає одностайної думки як щодо кількості, так і щодо змісту етапів, що складають процес кредитування; одні виділяють п'ять етапів, а інші – шість, тобто більш конкретно». Загальне охоплення всієї процедури кредитування передбачає кращу реалізацію для цілеспрямованого виконання кредиту. Саме тому в системі «Кредитне обслуговування клієнтів банку» має бути шість підсистем. У кожній підсистемі взаємодіють окремі елементи, які є невід'ємною частиною системи.

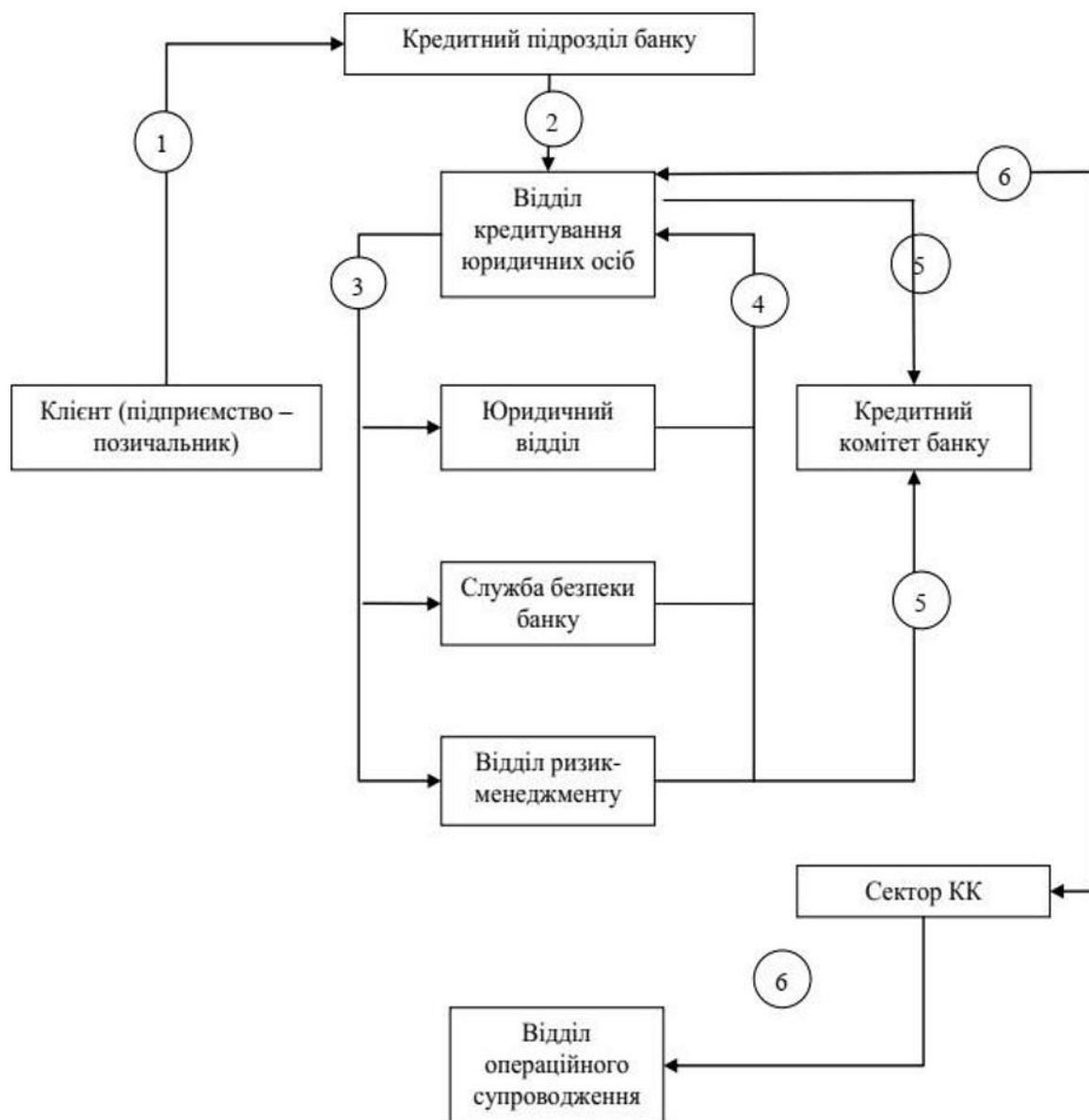

Рис. 1.4. Основні підрозділи, що приймають участь на етапі ухвалення рішення щодо надання кредиту

Кожна транзакція, що здійснюється банком, повинна мати визначену структуру, а також повинна супроводжуватися документацією, підтвердженою відповідно до законодавства. Основні законодавчі акти, що регулюють правила поведінки та коректність у процесі видачі кредитів, буде розглянуто в п. 1.3.

Процес банківського кредитування можна розбити на кілька етапів, як показано на рис. 1.5.

Рис. 1.5. Основні етапи процесу кредитної діяльності банківської установи

Як видно з рис. 1.5, на початковому етапі банківського кредитування відбувається залучення клієнтів та перший контакт з позичальником. На цьому етапі позичальник звертається до банку з обґрунтованою заявою на отримання кредиту, яка містить прохання до банку про надання кредиту із зазначенням суми, виду, цільового призначення кредиту, терміну користування кредитом, забезпечення та максимальної процентної ставки.

Процес управління кредитною діяльністю банку містить вісім етапів, як показано на рис. 1.6.

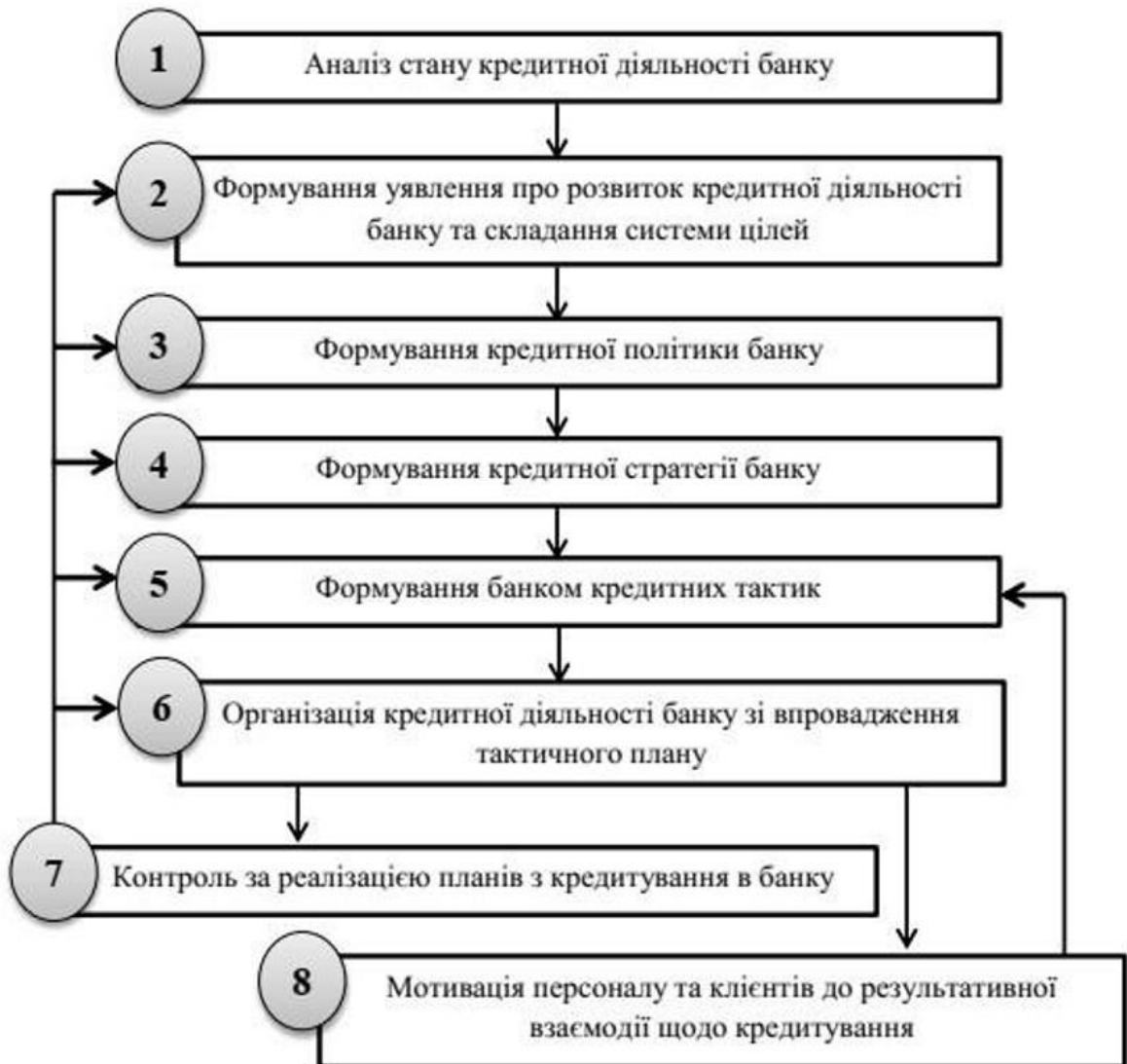

Рис. 1.6. Процес управління кредитною діяльністю банківської установи

Метою процесу управління кредитною діяльністю банку є забезпечення ефективності та безпеки кредитної діяльності банку.

Його цілі включають:

- розробку та впровадження ефективної кредитної політики банку;
- організація ефективного кредитного процесу;
- моніторинг кредитного портфеля банку.

Програма дій щодо процесу управління кредитною діяльністю

складається з таких етапів:

1. Розробка кредитної політики. На першому етапі програми розробляється кредитна політика банку. Кредитна політика визначає основні принципи, правила та процедури, що регулюють кредитну діяльність банку.

Кредитна політика банку має відповідати таким умовам:

- обачність,
- вибірковість,
- диверсифікація,
- відповідальність.

На другому етапі програми організовується ефективний кредитний процес. Кредитний процес – це сукупність дій, що виконуються банком у процесі надання кредиту. Тому він має бути організований таким чином, щоб забезпечити як ефективність, так і безпеку (надійність) кредитної діяльності банку.

Третій етап програми – це моніторинг кредитного портфеля комерційного банку. Моніторинг кредитного портфеля дозволяє банку виявляти та вирішувати потенційні проблеми у відповідний час.

Кредитна політика банківської установи розробляється на першому етапі програми.

Кредитна політика банку повинна містити, але не обмежуватися, наступними розділами:

- цілі кредитної діяльності;
- принципи кредитної діяльності;
- правила кредитної діяльності;
- процедури кредитної діяльності.

Кредитну політику банку розробляє спеціальна комісія. До складу цієї комісії входять представники всіх підрозділів банку, які відповідають за його кредитну діяльність.

Другий етап програми організовує ефективний процес кредитування. Процес має включати оцінку кредитоспроможності позичальника, узгодження

та підписання кредитної угоди, видачу кредиту, контроль за використанням кредиту та, нарешті, погашення кредиту.

Для кожного етапу кредитного процесу слід розробити відповідні процедури.

На третьому етапі програми банк здійснює моніторинг свого кредитного портфеля, який включає:

- аналіз фінансового стану позичальників;
- аналіз кредитного портфеля за видами позик;
- аналіз кредитного портфеля за регіонами;
- аналіз кредитного портфеля за галузями.

Моніторинг кредитного портфеля здійснюється спеціалізованим підрозділом банку, що відповідає за проведення кредитного аналізу.

Заходи щодо реалізації програми дій з управління кредитною діяльністю банку здійснюються за наступними напрямками:

- освітня робота;
- впровадження нових технологій та діджиталізація;
- підвищення мотивації працівників.

Освітня робота в банківській сфері спрямована на підвищення кваліфікації працівників, відповідальних за здійснення кредитної діяльності банку.

Впровадження нових технологій дозволить та діджиталізація допоможе автоматизувати основні етапи кредитної діяльності, що зробить її більш ефективнішою.

Підвищення мотивації співробітників призводить до кращої якості аналізу кредитної діяльності та зниження ризиків у кредитних операціях.

Результати, яких можна досягти завдяки впровадженню програми дій з управління кредитною діяльністю в банку, такі: підвищення ефективності кредитної діяльності банківської установи; зниження ризиків, пов'язаних з кредитною діяльністю, що здійснюється нею, та покращення якості кредитного портфеля банківської установи. Повна програма дій щодо

управління кредитною діяльністю є інструментом, необхідним як для ефективності, так і для ризикоорієнтованої безпеки, забезпечуючи належне проведення основних банківських операцій.

Також запропонована програма дій з управління кредитною діяльністю банківської установи містить усі функції управління та є суворо структурованою, тобто реалізація в межах кожного етапу не передбачає їх перегрупування, що уможливорює порушення логіки процесу управління, помилки, що призведе до збою та неочікуваних наслідків кредитування, в результаті чого збільшаться невиправдані ризики.

1.3. Нормативно-правове регулювання кредитної діяльності комерційного банку

Інституційне, законодавче та нормативне забезпечення діяльності комерційних банків відіграють дуже важливу роль у кредитних операціях банківських установ. Основними інституціями, що законодавчо регулюють порядок здійснення кредитної діяльності банків в Україні, є: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Національний банк України, банківські установи тощо.

Кредитна діяльність банків регулюється Цивільним та Господарським кодексами України, Законами України, нормативно-правовими актами НБУ, статутами банківських установ та кредитними договорами (рис. 1.7).

Рис. 1.7. Основні структури, що регламентують кредитну діяльність в Україні

З основних законодавчих та нормативно-правових актів України, що регулюють кредитну діяльність банків, можна відзначити наступні закони.

Закон України «Про банки та банківську діяльність» [15] містить перелік операцій, включаючи кредитні операції, що здійснюються банківськими установами, ліцензованими НБУ. Це основний нормативний документ, з якого випливає або якому відповідає на практиці вся діяльність українських банків, а також який регулює їхні взаємовідносини з клієнтами. Стаття 49 стосується кредитних операцій; у ній зазначено, що для спільного фінансування банки можуть укладати угоди про консорціальне кредитування. Згідно з такою угодою між банками-учасниками в її рамках встановлюються умови надання/видачі позики(кредитів), один конкретний банк призначається відповідальним за виконання, управління, адміністрування зазначеної угоди. Позики надаються позичальникам на договірній основі.

Якщо це передбачено відповідними повноваженнями структурного підрозділу (положенням, статутом, довіреністю), банківський структурний підрозділ, наприклад філія, має право укладати кредитні договори від імені банку. Стороною угоди в таких випадках є банк, а не його структурний

підрозділ. Однак, якщо структурний підрозділ банку не отримав відповідних повноважень та укладає кредитний договір від імені банку, а потім затверджує цей договір, то в таких випадках вони керуються статтею 63 Цивільного кодексу України;

Закон України «Про Національний банк України» [16] визначає діяльність Національного банку, серед яких надання кредитів банківським установам для підтримки їхньої ліквідності, а також здійснює банківське регулювання та нагляд з боку Національного банку, зокрема, щодо захисту інтересів вкладників та кредиторів і забезпечення фінансової стабільності банків.

Закон України «Про заставу» визначає загальні правила щодо вимог до заявки щодо предмета; вимоги до змісту/форми, їх збереження/припинення — він регулює відносини між банком (кредитором) та клієнтом (позичальником), а саме їхні стосунки, коли певне майно передається в заставу як забезпечення виконання кредиту [20].

Закон України «Про іпотеку» регулює відносини між банківськими установами та позичальниками у сфері іпотечного кредитування, визначає моменти виникнення, застосування та припинення іпотеки; об'єкти іпотеки та забезпечені ними вимоги, умови передачі нерухомості в іпотеку. Описує державну реєстрацію та страхування об'єкта іпотеки, особливості іпотек на різні види нерухомості, порядок укладення іпотечного договору. Встановлює вимоги до змісту та форми іпотеки (можливість її використання для рефінансування) тощо [22].

Закон України «Про іпотечні облігації» регулює діяльність з випуску та розміщення іпотечних облігацій банківськими установами, визначає види іпотечних облігацій, правові засади обігу іпотечних облігацій, вимоги до їх покриття, умови виконання зобов'язань за іпотечними облігаціями, а також особливості державного регулювання та нагляду у цій сфері [23].

Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» регулює діяльність бюро кредитних історій в Україні, визначає

механізми регулювання відносин, що виникають у процесі збору, обробки, зберігання, захисту та використання інформації про виконання позичальниками грошових зобов'язань, а також установ (бюро кредитних історій), пов'язаних з функціонуванням обміну інформацією та забезпеченням прав та інтересів суб'єктів кредитних історій [17].

Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» – визначає правовий режим обтяжень рухомого майна, встановлених для забезпечення виконання зобов'язань, а також виникнення, публікацію та реалізацію інших прав юридичних та фізичних осіб щодо рухомого майна [18].

Закон України «Про страхування» регулює процедури страхування кредитних ризиків у банківських установах, права та обов'язки між страховиком та страхувальником, процедуру укладення страхового договору, серед іншого [21].

Закон України «Про споживче кредитування» визначає загальні правові та організаційні принципи щодо споживчого кредитування в Україні, що відповідають міжнародним правовим стандартам у цій сфері [19].

Інструкція НБУ «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» регулює кредитну діяльність банків через нормативи кредитного ризику та їх порогові значення, визначені Національним банком України, яких повинні дотримуватися українські банки [14].

Положення Національного банку України про єдину інформаційну систему «Реєстр позичальників» визначає учасників та регулює процедури роботи в єдиній інформаційній системі «Реєстр позичальників», створеній для реєстрації позичальників з простроченою заборгованістю за кредитами, наданими банківськими установами [43].

Правила інформування споживачів банками України про умови кредитування та загальну вартість кредиту регулюють процедури забезпечення отримання споживачами банків повної, необхідної, доступної, правдивої та своєчасної інформації щодо загальної вартості споживчого

кредиту (кредиту на поточні потреби; кредиту на інвестиційну діяльність; іпотечного кредиту) з урахуванням застосованої до нього процентної ставки, а також усіх пов'язаних з цим витрат банку на обслуговування [45].

Методичні рекомендації щодо організації та функціонування системи управління ризиками в банках України визначають окремі положення щодо управління кредитними ризиками в банківських установах, структури підрозділів управління ризиками тощо.

Кредитні відносини між банками та позичальниками визначаються на договірній основі шляхом укладання кредитних договорів, які повинні передбачати права та обов'язки сторін з належним оформленням справ за банківськими кредитами. У своїй кредитній діяльності банки також дотримуються кредитної політики банку та внутрішніх нормативних актів банку щодо здійснення кредитних операцій.

Національний банк України, як банк першого рівня, здійснює нагляд за кредитними операціями банків та розробляє заходи, спрямовані на зміцнення стабільності банківської системи України. Елементи, що складають нагляд НБУ за кредитною діяльністю банків, показано на рис. 1.8.

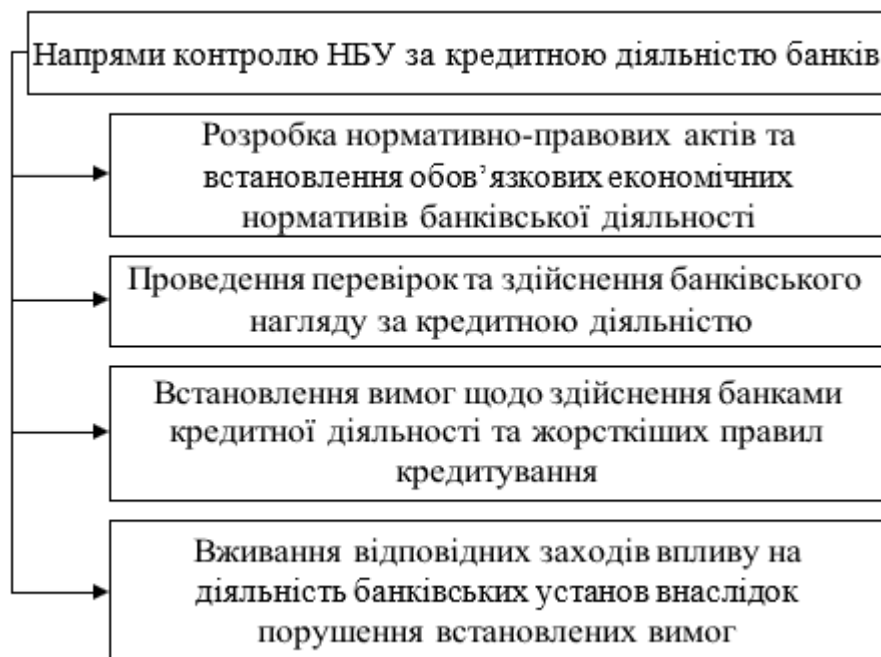

Рис. 1.8. Основні складові контролю НБУ за кредитною діяльністю банківських установ

Отже, кредитна діяльність банківських установ чітко регулюється чинними нормативними актами, які визначають права та обов'язки банку та позичальника.

Національний банк України (НБУ), як банк першого рівня, відповідає за регулювання та нагляд за банківською діяльністю. Органами аудиту банку є Ревізійна комісія банку та Служба внутрішнього аудиту банку [4]. Зокрема, Ревізійна комісія здійснює нагляд за фінансово-господарською діяльністю банку. Ревізійна комісія контролює дотримання банком законодавства України та правових актів НБУ, розглядає звіти внутрішніх та зовнішніх аудиторів, готує відповідні пропозиції для Загальних зборів учасників та подає пропозиції Загальним зборам або Наглядовій раді з усіх питань, що належать до компетенції Ревізійної комісії банку, що стосуються фінансової безпеки та стабільності банку та захисту інтересів клієнтів. Ревізійна комісія має право залучати зовнішніх та внутрішніх аудиторів та експертів до аудитів та перевірок. Служба внутрішнього аудиту самостійно оцінює ефективність першої та другої ліній захисту від негативних викликів та загроз, а також комплексно оцінює ефективність системи внутрішнього контролю банку.

РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНОГО БАНКУ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Аналіз основних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Комерційний банк АТ КБ «ПриватБанк» розпочав свою діяльність у 1992 році як товариство з обмеженою відповідальністю. У 2016 році його було націоналізовано урядом через його системне значення для всієї банківської системи та економіки в цілому. Отже, 100 відсотків акцій належать уряду в особі Міністерства фінансів України.

АТ КБ «ПриватБанк» залишається лідируючим банком серед українських банків за активами, власним капіталом та зобов'язаннями. Станом на 1 січня 2025 року частка активів АТ КБ «ПриватБанк» серед усіх банків становила 22,2%, зобов'язань – 21,8%, а власного капіталу – 26%. З 2015 року АТ КБ «ПриватБанк» класифіковано Національним банком України як системно важливий банк. Фінансовий результат банківської діяльності у 2024 році становив 103,7 млрд гривень, з яких на частку АТ КБ «ПриватБанк» припадало 81 млрд гривень, або 78,1%. Завдяки інноваційній діяльності, а також співпраці у реалізації державних програм, він має понад 20 мільйонів активних клієнтів. Це також банк з найбільшою мережею відділень, банкоматів та терміналів самообслуговування. Це відрізняє його від інших конкурентів на ринку.

Організаційна структура банку містить кілька органів управління з чітко визначеними повноваженнями та відповідальністю. Акціонери, Наглядова рада, Правління, Ревізійна комісія та Служба внутрішнього аудиту відіграють важливу роль у належній перевірці управління банком щодо стратегічного планування, фінансової стабільності, дотримання регуляторних вимог та високих стандартів корпоративного управління. Розподіл повноважень між органами управління за компетенціями та підпорядкуванням чітко прописаний у Статуті Банку та Положенні про органи управління. Ці

документи також визначають принципи взаємодії між різними органами для безперебійного та злагодженого функціонування всієї структури. Організаційна структура повністю відповідає вимогам законодавства, водночас враховуючи особливості банківської діяльності.

Також варто провести глибокий та всебічний аналіз фінансового стану АТ КБ «ПриватБанк», використовуючи показники його фінансової звітності, що наведені у додатках. Почнемо з аналізу складу та структури активів і пасивів банку.

У таблиці 2.1 наведено перелік та аналіз активів балансу АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 роки.

Таблиця 2.1

Склад та структура активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 - 2024 рр.*

Найменування статті	2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Грошові кошти та їх еквіваленти	52835	13,17	94191	17,42	152282	22,39	151768	19,93
Кредити та аванси банкам	26243	6,54	103837	19,21	134237	19,74	86589	11,37
Кредити та аванси клієнтам	68218	17,00	68084	12,59	92019	13,53	112761	14,81
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:	222277	55,39	239752	44,35	271847	39,98	375094	49,26
Поточні податкові активи	9978	2,49	9079	1,68	4	0,00	4	0,00
Відстрочені податкові активи	0	0,00	1100	0,20	1952	0,29	1629	0,21
Інвестиції в дочірні підприємства,	30	0,01	30	0,01	30	0,00	30	0,00
Інвестиційна нерухомість	1989	0,50	2155	0,40	2340	0,34	2005	0,26
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	1288	0,32	1389	0,26	1563	0,23	1972	0,26
Основні засоби	6074	1,51	5228	0,97	5127	0,75	5173	0,68
Інші фінансові активи	2644	0,66	6498	1,20	9493	1,40	13496	1,77
Інші нефінансові активи	9713	2,42	9189	1,70	9094	1,34	9932	1,30
Непоточні активи або групи вибуття,	7	0,00	64	0,01	20	0,00	1008	0,13
Усього активів	401296	100,00	540596	100,00	680008	100,00	761461	100,00

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Аналіз складу та структури активів АТ «ПриватБанк» за період з 2021 по 2024 рік показує, що інвестиційні цінні папери формують основну складову загальних активів. У відсотковому вираженні цей показник виглядає наступним чином: 55,39% у 2021 році, 44,35% у 2022 році, 39,98% у 2023 році та 49,26% у 2024 році. Частка статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» збільшилася протягом аналізованого періоду та становить 13,17%, 17,42%, 22,39% та 19,93% відповідно за роками. Вартість позик та авансів банкам значно зросла протягом аналізованого періоду. Їхня частка зросла з 6,54% у 2021 році до 11,37% у 2024 році. Частка кредитів та авансів клієнтам була досить стабільною протягом аналізованого періоду та становила такі частки від загальної суми – 17,00%, 12,59%, 13,53% та 14,81% відповідно.

Далі проаналізуємо динаміку активів АТ КБ «ПриватБанк», яка представлена в таблиці 2.2.

Проаналізуємо динаміку активів за роками. У 2022 році загальний обсяг активів збільшився на 34,71% (139300 млн грн). Це збільшення відбулося за рахунок таких статей, як готівка, кредити та аванси банкам, інші фінансові активи. Вони збільшилися на 78,27%, 295,68% та 145,76% відповідно. Загальне зростання і ці роки було найвищим за весь аналізований період.

У 2023 році темпи зростання активів були трохи нижче – 25,79%. Щодо окремих статей, то темпи зростання їх були такими: для готівки – 61,67%, для позик та авансів банкам – 29,28%. В той же час кредитний портфель значно збільшився на 35,16%.

Зростання активів знову було зафіксовано у 2024 році, але з ще більш повільнішими темпами – 11,98%. Більшість компонентів активів відображали тенденцію до зростання.

Активи різко зросли на 89,75% за весь аналізований період. Це збільшення відбулося головним чином за рахунок збільшення кредитів, наданих банкам на 229,95%; готівки – на 187,25%; інших фінансових активів – на 410,44%.

Таблиця 2.2

Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 рр. *

Найменування статті	2021	2022	2023	2024	Абсолютний приріст, млн грн.				Відносний приріст, %			
					2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Грошові кошти та їх еквіваленти	52835	94191	152282	151768	41356	58091	-514	98933	78,27	61,67	-0,34	187,25
Кредити та аванси банкам	26243	103837	134237	86589	77594	30400	-47648	60346	295,68	29,28	-35,50	229,95
Кредити та аванси клієнтам	68218	68084	92019	112761	-134	23935	20742	44543	-0,20	35,16	22,54	65,30
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:	222277	239752	271847	375094	17475	32095	103247	152817	7,86	13,39	37,98	68,75
Поточні податкові активи	9978	9079	4	4	-899	-9075	0	-9974	-9,01	-99,96	0,00	-99,96
Відстрочені податкові активи	0	1100	1952	1629	1100	852	-323	1629	0,00	77,45	-16,55	0,00
Інвестиції в дочірні підприємства	30	30	30	30	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Інвестиційна нерухомість	1989	2155	2340	2005	166	185	-335	16	8,35	8,58	-14,32	0,80
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	1288	1389	1563	1972	101	174	409	684	7,84	12,53	26,17	53,11
Основні засоби	6074	5228	5127	5173	-846	-101	46	-901	-13,93	-1,93	0,90	-14,83
Інші фінансові активи	2644	6498	9493	13496	3854	2995	4003	10852	145,76	46,09	42,17	410,44
Інші нефінансові активи	9713	9189	9094	9932	-524	-95	838	219	-5,39	-1,03	9,21	2,25
Непоточні активи або групи вибуття,	7	64	20	1008	57	-44	988	1001	814,29	-68,75	4940,00	14300,0
Усього активів	401296	540596	680008	761461	139300	139412	81453	360165	34,71	25,79	11,98	89,75

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Таким чином, структура, склад та динаміка активів відповідають напрямкам розвитку банку. Однак, для сприяння подальшому зростанню активів банку необхідні зміни, що збільшують важливість збільшення кредитної діяльності банку.

Далі проведемо аналіз пасивів банку АТ КБ «ПриватБанк». Пасиви включають в себе зобов'язання та власний капітал. В таблицях 2.3 та 2.4 наведено аналіз складу, структури та динаміки зобов'язань банку.

Таблиця 2.3

Склад та структура зобов'язань АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 - 2024 рр.*

Найменування статті	2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
Кошти банків	3	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00
Кошти клієнтів	325303	97,20	471970	97,76	555525	93,34	621596	93,85
Інші залучені кошти	0	0,00	128	0,03	2630	0,44	6199	0,94
Поточні податкові зобов'язання	159	0,05	0	0,00	25790	4,33	21553	3,25
Інші фінансовані зобов'язання	3770	1,13	2634	0,55	3038	0,51	4072	0,61
Забезпечення	3651	1,09	5804	1,20	5438	0,91	6013	0,91
Інші нефінансові зобов'язання	1795	0,54	2271	0,47	2471	0,42	2884	0,44
Усього зобов'язань	334681	100,00	482807	100,00	595162	100,00	662317	100,00

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Після проведення відповідних розрахунків спостерігалися такі зміни в їх динаміці. Зобов'язання банку у 2024 році зросли порівняно з 2021 роком на 327636 млн гривень, або на 97,90%. Загальна сума зобов'язань в 2024 році становила 662317 млн гривень. Найбільше зобов'язання зросли у 2022 році порівняно з 2021 роком на 44,26%, а найменше у 2024 році порівняно з 2023 роком на 11,28%.

Таблиця 2.4

Динаміка пасивів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 рр. *

Найменування статті	2021	2022	2023	2024	Абсолютний приріст, млн грн.				Відносний приріст, %			
					2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021
Кошти банків	3	0	0	0	-3	0	0	-3	-100,00	0,00	0,00	-100,00
Кошти клієнтів	325303	471970	555525	621596	146667	83555	66071	296293	45,09	17,70	11,89	91,08
Інші залучені кошти	0	128	2630	6199	128	2502	3569	6199	0,00	1954,69	135,70	0,00
Поточні податкові зобов'язання	159	0	25790	21553	-159	25790	-4237	21394	-100,00	0,00	-16,43	13455,3
Інші фінансовані зобов'язання	3770	2634	3038	4072	-1136	404	1034	302	-30,13	15,34	34,04	8,01
Забезпечення	3651	5804	5438	6013	2153	-366	575	2362	58,97	-6,31	10,57	64,69
Інші нефінансові зобов'язання	1795	2271	2471	2884	476	200	413	1089	26,52	8,81	16,71	60,67
Усього зобов'язань	334681	482807	595162	662317	148126	112355	67155	327636	44,26	23,27	11,28	97,90

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

За звітний період кошти клієнтів зросли на 91,08%. Вони є основним структурним елементом пасивів і складають 97,20% у 2021 році, 97,76% у 2022 році, 93,34% у 2023 році та 93,85% у 2024 році.

Для ефективного функціонування комерційного банку власний капітал має вирішальне значення. Компоненти власного капіталу банку включають статутний капітал, резервний та інші фонди, нерозподілений прибуток або накопичений дефіцит. Ці компоненти є цінностями, важливими для функціонування та стабільності банку в цілому.

Проведемо аналіз власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2024 рр. (табл. 2.5).

На основі проведеного аналізу можна зробити такі висновки. До 2024 року власний капітал АТ КБ «ПриватБанк» збільшується на 48,83% порівняно з 2021 роком і становить 99144 млн. гривень. Протягом розглянутого періоду такий елемент власного капіталу, як статутний капітал, залишається незмінним: 206 060 млн. гривень. Станом на 31 грудня 2024 року єдиним акціонером банку є держава Україна в особі Кабінету Міністрів України. Статутний капітал також не змінився – 23 млн. гривень.

Інші резерви мають від’ємне значення та продовжують зменшуватися протягом аналізованого періоду. Виключення складає 2024 рік. За довгий період інші резерви мають позитивне значення та складають 2558 млн. гривень.

Резервні та інші фонди, навпаки, зростають протягом аналізованого періоду, загальне збільшення склало 53,13%. Банк створює резервний капітал шляхом вирахування сум із нерозподіленого прибутку.

Таблиця 2.5

Аналіз динаміки власного капіталу АТ КБ «ПриватБанк» за 2021-2024 роки

Найменування статті	2021	2022	2023	2024	Абсолютний приріст, млн грн.				Відносний приріст, %			
					2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021
Статний капітал	206060	206060	206060	206060	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Емісійний дохід	23	23	23	23	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Інші резерви	-4091	-15168	-1741	2558	-11077	13427	4299	6649	270,77	-88,52	-246,93	-162,53
Результат від операцій з акціонером	12174	12174	12174	12174	0	0	0	0	0,00	0,00	0,00	0,00
Резервні та інші фонди	9696	11449	12959	14847	1753	1510	1888	5151	18,08	13,19	14,57	53,13
Накопичений дефіцит	-157247	-156749	-144629	-136518	498	12120	8111	20729	-0,32	-7,73	-5,61	-13,18
Всього власного капіталу	66615	57789	84846	99144	-8826	27057	14298	32529	-13,25	46,82	16,85	48,83

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Ще однією статтею власного капіталу є результат від операцій з акціонером. Він не змінюється протягом аналізованого періоду та становить 12174 млн гривень. Він включає чистий прибуток від первісного визнання облігацій внутрішньої державної позики, отриманих від акціонера як внески до статутного капіталу у 2016-2017 роках.

Накопичений дефіцит також зменшується. Загалом у 2024 році він становить 136518 млн гривень проти 157247 млн гривень у 2021 році. Взагалі значна частина власного капіталу покривається накопиченим дефіцитом.

Основні результати проведеного аналізу діяльності банку наведено на рисунку 2.1.

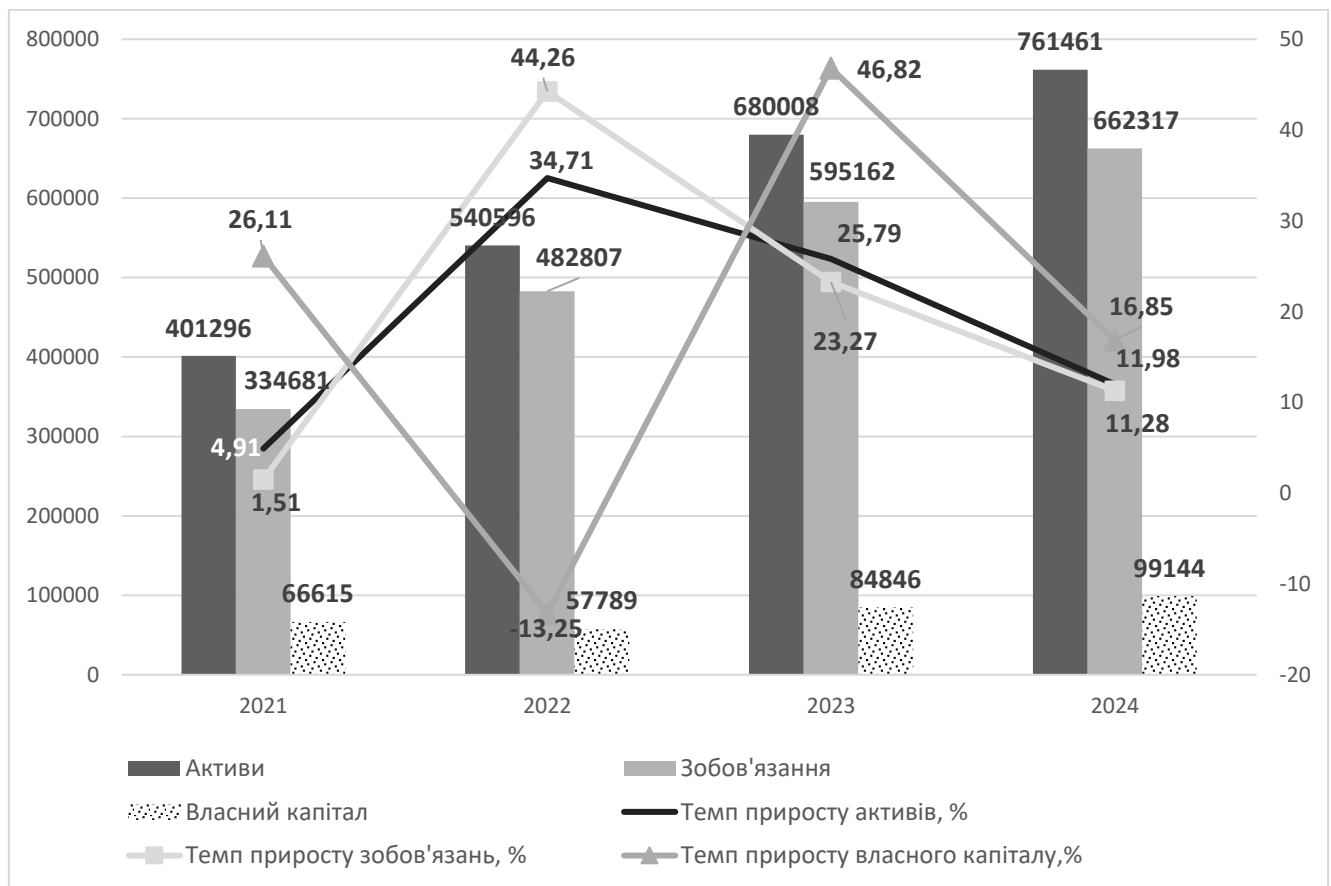

Рис. 2.1. Динаміка основних показників діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 рр.

Таким чином, показники результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 роки були позитивними. Зокрема, активи банку збільшились на

360165 млн грн або 89,75%, власний капітал – на 32529 млн грн або 48,83%, а зобов'язання – на 327636 млн грн або 97,90%. За три роки з чотирьох проаналізованих (2021 р., 2023 р. та 2024 р.) приріст власного капіталу був більшим за приріст зобов'язань, що дає нам право стверджувати, що фінансовий стан банку за ці роки покращився, чого не можна сказати про 2022 рік. Це пояснюється перш за все об'єктивними чинниками, а саме повномасштабним вторгненням РФ та початком воєнних дій.

2.2. Аналіз кредитного портфелю як основного елементу кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Для дослідження кредитної діяльності банку необхідно провести аналіз його кредитного портфеля разом зі структурою та динамікою кредитів, що надаються банком. Детальний аналіз структури та руху кредитів повністю відобразить кредитну діяльність банку, виявивши як сильні, так і слабкі сторони його кредитної політики. Цей аналіз також може показати потенційні напрями збільшення кредитування.

Кредити є активами банків, що генерують дохід. В ході аналізу було відмічено, що загальна сума кредитів збільшився з 68218 млн. гривень до 112761 млн. гривень. Для залучення додаткових клієнтів банк також пропонує різні кредитні послуги, які сприяють збільшенню кредитного портфеля.

Наочно динаміка загальної суми кредитів банку АТ КБ «ПриватБанк» представлена на рис. 2.2.

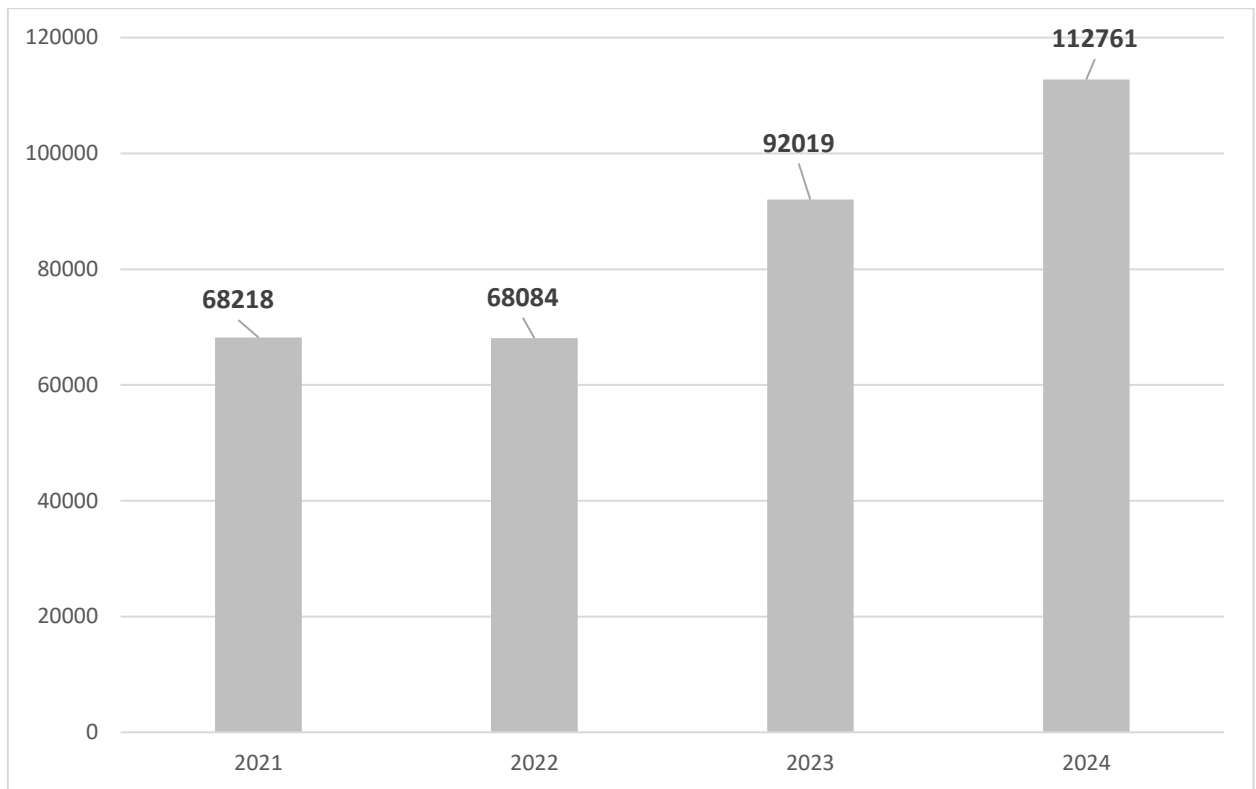

Рис. 2.2. Кредити та аванси клієнтів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 рр., млн грн.

Найнижчий показник кредитів та авансів клієнтів припадає на 2022 рік, і це пов'язано з повномасштабним вторгненням РФ та воєнним станом, запровадженим в Україні. Після 2022 року показники різко зростають, і навіть під час у 2023-2024 роках банку вдалося збільшити кредитний портфель до 92 019 та 112761 млн гривень. Перш за все, це сталося завдяки підтримці малого та середнього бізнесу та фермерських господарств державними програмами кредитування.

Далі, в процесі дослідження кредитної діяльності, необхідно проаналізувати дані щодо питомої ваги кредитів в активах АТ КБ «ПриватБанк» (табл. 2.6).

Протягом аналізованого періоду частка кредитів коливалася. Зокрема, у 2024 році вона становила 14,81% від загального обсягу, що на 2,19% менше, ніж у 2021 році. Найбільша питома вага – 17,00% – була у 2021 році.

Таблиця 2.6

Питома вага кредитів в загальній сумі активів АТ КБ «ПриватБанк» в 2021 – 2024 рр.*

Показники	Роки				Відхилення (+/-)			
	2021	2022	2023	2024	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021
Загальна сума активів, млн грн.	401296	540596	680008	761461	139300	139412	81453	360165
Кредити та аванси клієнтів, млн грн.	68218	68084	92019	112761	-134	23935	20742	44543
Частка кредитів в активах банку, %	17,00	12,59	13,53	14,81	-4,41	0,94	1,28	-2,19

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Далі для аналізу кредитної діяльності банку проаналізуємо кредитний портфель АТ КБ «ПриватБанк». Результати цього аналізу приведені в таблиці 2.7.

Як показав аналіз, банк збільшив свій кредитний портфель протягом звітного періоду. З 2021 року по 2024 рік загальна вартість портфеля досягла 112761 млн гривень у 2024 році. В процентному співвідношенні кредитний портфель збільшився на 65,30% за аналізований період (табл. 2.8).

Для управління кредитним ризиком банк сегментує кредитний портфель за такими категоріями клієнтів: кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель, кредити фізичним особам та кредити юридичним особам, а також малому та середньому бізнесу. А також окремо виділяються резерви під очікувані кредитні збитки.

Таблиця 2.7

Склад та структура кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 - 2024 рр.*

Показники	2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
Кредити та ДЗ за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	163513	67,41	167931	67,04	170042	61,85	162410	57,23
Кредити фізичним особам	61727	25,45	55103	22,00	70914	25,79	86675	30,54
Кредити юридичним особам та підприємствам МСП	17328	7,14	27462	10,96	33961	12,35	34713	12,23
Всього	242568	100,00	250496	100,00	274917	100,00	283798	100,00
Резерв під очікувані кредитні збитки	-174350	x	-182412	x	-182898	x	-171037	x
Усього кредитів за мінусом резервів	68218	x	68084	x	92019	x	112761	x

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Що стосується структури, то протягом аналізованого періоду, кредитний портфель банку не зазнав жодних суттєвих змін у своєму складі. Найбільшу частку займають кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель. Вона становить 67,41% у 2021 році, 67,04% у 2022 році, 61,85% у 2023 році та 57,23% в 2024 році.

Кредити, які видаються фізичним особам за своєю питомою вагою більше кредитів юридичним особам, і вони становлять 25,45% у 2021 році, 22,00 % у 2022 році, 25,79% у 2023 році та 30,54% у 2024 році.

Динаміка кредитів АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 рр.

Найменування статті	2021	2022	2023	2024	Абсолютний приріст, млн грн.				Відносний приріст, %			
					2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021
Кредити та ДЗ за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	163513	167931	170042	162410	4418	2111	-7632	-1103	2,70	1,26	-4,49	-0,67
Кредити фізичним особам	61727	55103	70914	86675	-6624	15811	15761	24948	-10,73	28,69	22,23	40,42
Кредити юридичним особам та підприємствам МСП	17328	27462	33961	34713	10134	6499	752	17385	58,48	23,67	2,21	100,33
Всього	242568	250496	274917	283798	7928	24421	8881	41230	3,27	9,75	3,23	17,00
Резерв під очікувані кредитні збитки	-174350	-182412	-182898	-171037	-8062	-486	11861	3313	4,62	0,27	-6,49	-1,90
Усього кредитів за мінусом резервів	68218	68084	92019	112761	-134	23935	20742	44543	-0,20	35,16	22,54	65,30

* Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

В той же час, питома вага кредитів юридичним особам та підприємствам МСП, теж поступове зростає з 7,14% до 12,23% протягом чотирьох років.

Далі проведемо аналіз динаміки кредитного портфеля (табл. 2.8). з таблиці видно, що за аналізований період спостерігалось збільшення кредитів для всіх категорій банківських клієнтів.

Стаття «Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель» охоплює непрацюючі кредити, видані до 19 грудня 2016 року. Ці кредити збільшуються у період з 2021 по 2023 рік, а у 2024 році вони зменшилися на 7632 млн гривень або на 4,49% і становлять 162410 млн гривень на кінець 2024 року.

Кредити фізичним особам зросли на 24948 млн гривень або на 40,42% за весь аналізований період. У 2022 році ці кредити дещо зменшилися на 6624 млн гривень або на 10,73%.

Наступна стаття – кредити юридичним особам та підприємствам МСП. Їх ріст – найвищий за період, а саме на 17385 млн гривень або на 100,33% і склали на кінець 2024 року 34713 млн гривень. Такий значний ріст пов'язаний з тим, що АТ КБ «ПриватБанк» надає підприємствам МСП доступ до широкого спектру державних та міжнародних програм підтримки. Наприклад, це програма розподілу кредитних ризиків ЄБРР, програма державних кредитних гарантій для нових бізнес-кредитів, урядова програма «5-7-9%», що пропонує такі низькі ставки за кредитами малим підприємствам.

Що стосується резервів на знецінення кредитів, вони дещо скорочуються на протязі аналізованого періоду. Така динаміка є результатом кредитної політики банку, яка спрямована на посилення вимог до перевірки позичальників. Це призвело до зменшення кількості виданих кредитів, але їхня якість значно покращилася, про що свідчить зменшення резервів під кредитний ризик з 174350 млн гривень до 171037 млн гривень. Отже, завдяки зменшенню резервів, загальна вартість виданих кредитів та авансів клієнтам позитивно зросла – з 68218 млн гривень у 2021 році до 112761 млн гривень у 2024 році.

Подальший аналіз приділимо більш детальному розгляданню кредитування фізичних осіб. Кредити, що банк надає фізичним особам, включають такі продукти (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

Кредити, надані фізичним особам АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 - 2024 рр.*

Показники	2021		2022		2023		2024	
	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку	млн грн.	% до підсумку
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кредити фізичним особам – кредитні картки	45314	73,41	46593	84,56	54500	76,85	62703	72,34
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9858	15,97	3912	7,10	5618	7,92	8559	9,87
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	5343	8,66	3880	7,04	9751	13,75	12738	14,70
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	394	0,64	328	0,60	885	1,25	2675	3,09
Кредити фізичним особам – інші кредити	83	0,13	26	0,05	13	0,02	0	0,00
Дебіторська заборгованість фізичних осіб за фінансовим лізингом	735	1,19	364	0,66	147	0,21	0	0,00
Всього кредитів, без вирахування резервів	61727	100,00	55103	100,00	70914	100,00	86675	100,00

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

У кредитному портфелі фізичних осіб найбільшу частку займають кредити, пов'язані з кредитними картками: 73,41% у 2021 році, 84,56% у 2022 році, 76,85% у 2023 році та 72,34% у 2024 році. Це свідчить про активний розвиток роздрібного кредитування банку.

Далі йдуть іпотечні та споживчі кредити, які чергуються між собою. Їхні позиції з відповідними питомими вагами такі: у 2021 році - 15,97% та 8,66%, у 2022 році - 7,10% та 7,04%, у 2023 році - 7,92% та 13,75% та у 2024 році – 9,87% та 14,70%. Така висока частка іпотечного кредитування пов'язана з тим, АТ КБ «ПриватБанк» бере участь у державній програмі пільгового іпотечного кредитування за програмою «Оселя».

Динаміка кредитів фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 рр.*

Найменування статті	2021	2022	2023	2024	Абсолютний приріст, млн грн.				Відносний приріст, %			
					2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021	2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2021
Кредити фізичним особам – кредитні картки	45314	46593	54500	62703	1279	7907	8203	17389	2,82	16,97	15,05	38,37
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	9858	3912	5618	8559	-5946	1706	2941	-1299	-60,32	43,61	52,35	-13,18
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	5343	3880	9751	12738	-1463	5871	2987	7395	-27,38	151,31	30,63	138,41
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	394	328	885	2675	-66	557	1790	2281	-16,75	169,82	202,26	578,93
Кредити фізичним особам – інші кредити	83	26	13	0	-57	-13	-13	-83	-68,67	-50,00	-100,00	-100,00
Дебіторська заборгованість фізичних осіб за фінансовим лізингом	735	364	147	0	-371	-217	-147	-735	-50,48	-59,62	-100,00	-100,00
Всього кредитів, без вирахування резервів	61727	55103	70914	86675	-6624	15811	15761	24948	-10,73	28,69	22,23	40,42

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

У таблиці 2.10 наведено динаміку кредитів фізичним особам за розглянутий період. Під час аналізу цих показників було виявлено, що спостерігається тенденція до зростання майже за всіма категоріями кредитів фізичним особам, починаючи з 2021 року по 2024 рік. Винятком із цієї тенденції є 2022 рік, в якому зафіксувало зменшення по всіх складовим кредитів фізичним особам.

Загалом, за звітний період спостерігалось зростання на 40,42%, а саме:

- зростання кредитів за платіжними картками склало 38,37%;
- споживчі кредити збільшились на 138,41%;
- автокредити зросли на 578,93%.

Далі доцільно проаналізувати структуру кредитів, наданих юридичним особам та малим і середнім підприємствам, за секторами економіки та напрямками економічної діяльності за 2022-2024 роки (рис. 2.3-2.5).

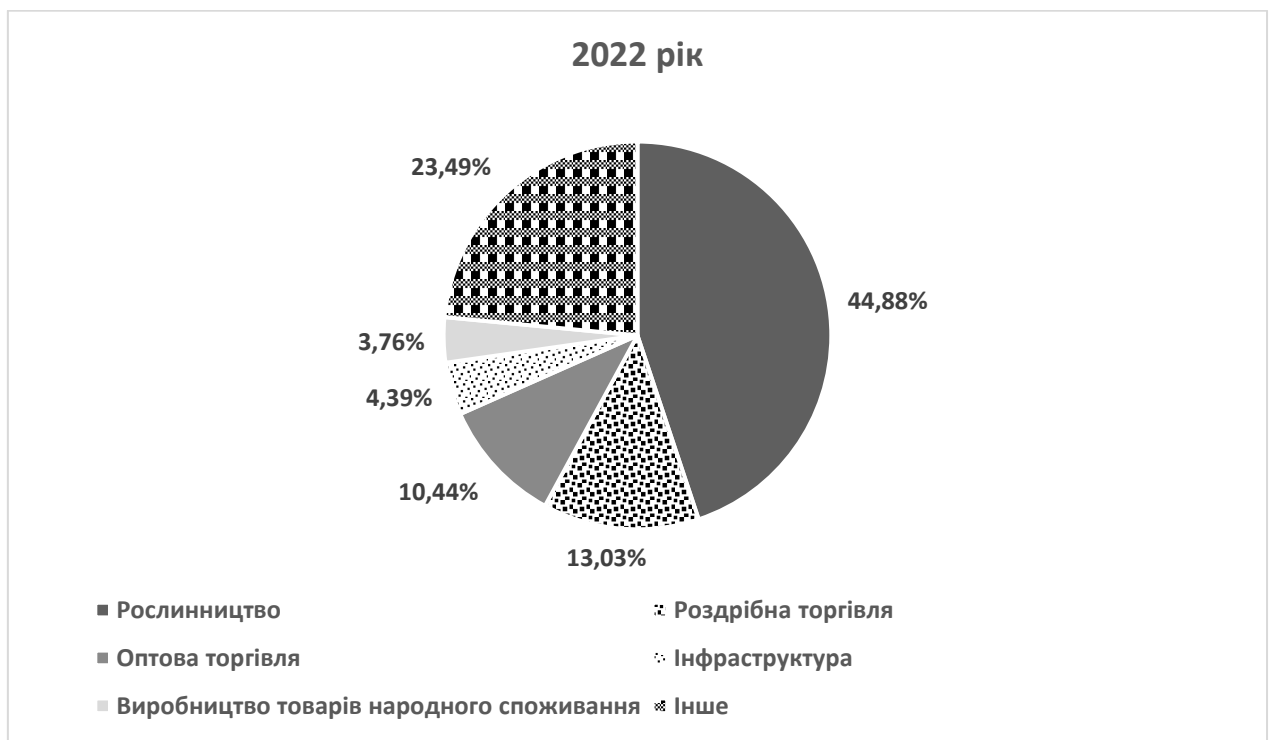

Рис. 2.3. Структура кредитів, наданих юридичним особам та малим і середнім підприємствам за секторами економіки у 2022 році, %

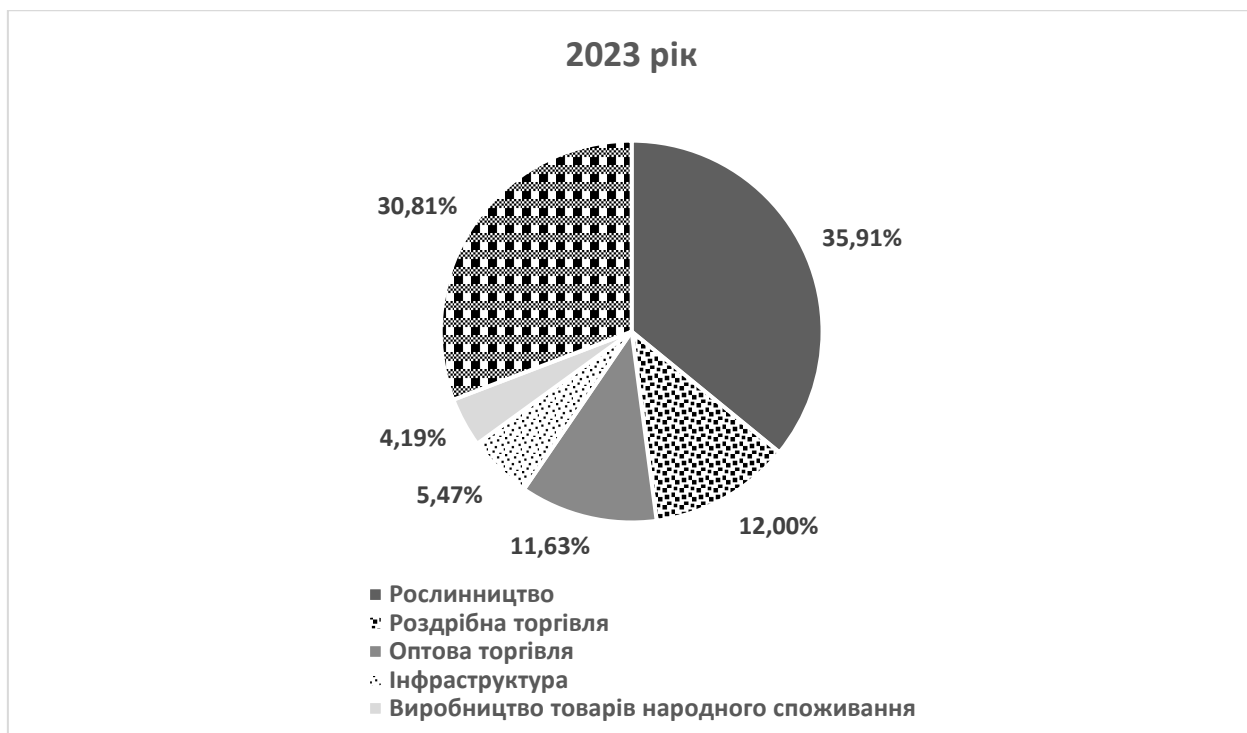

Рис. 2.4. Структура кредитів, наданих юридичним особам та малим і середнім підприємствам за секторами економіки у 2023 році, %

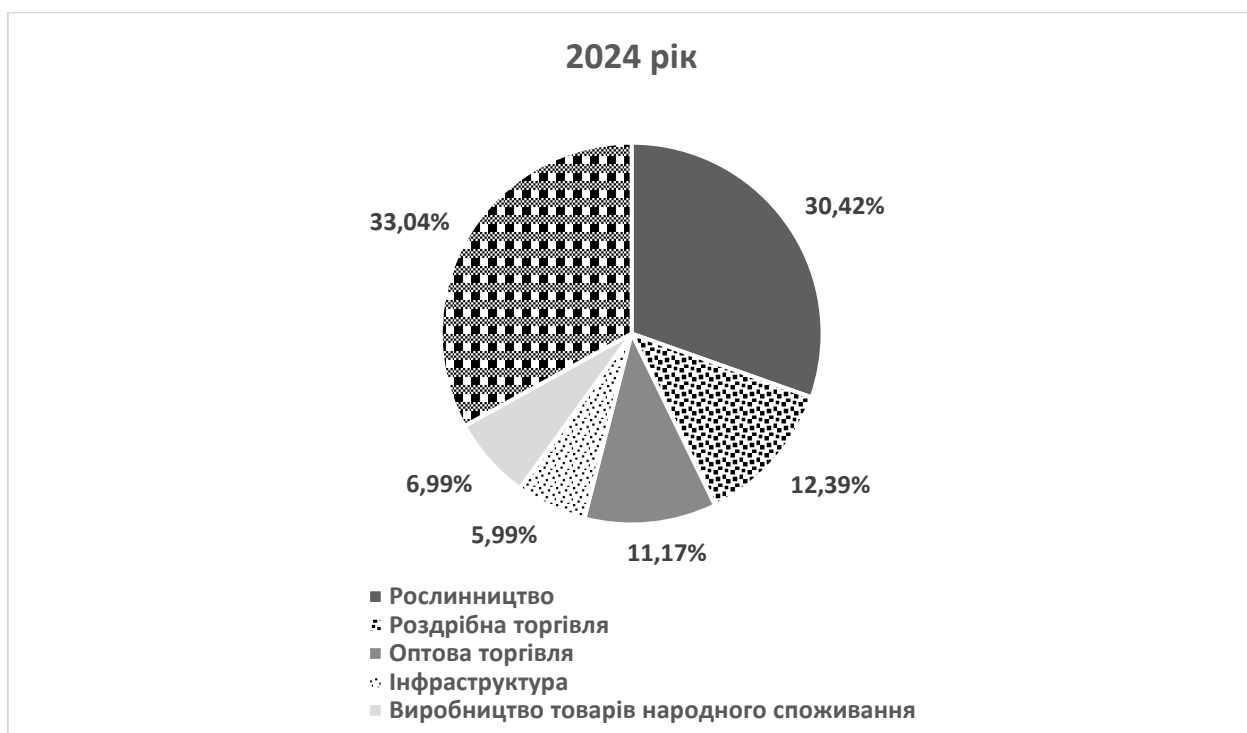

Рис. 2.5. Структура кредитів, наданих юридичним особам та малим і середнім підприємствам за секторами економіки у 2024 році, %

Обсяг кредитів, наданих юридичним особам та малому та середньому бізнесу, зріс на 100,33%. Аналіз структури наданих кредитів за секторами економіки у 2022 – 2024 роках не показує суттєвих змін. Позичальниками є переважно сільськогосподарські підприємці, частка яких змінювалася від 44,88% до 30,42%, що відображає підтримку банком державних програм, які включають субсидії для фермерів, у співвідношенні 5-7-9%. Далі за обсягом йдуть кредити на розвиток роздрібної та оптової торгівлі (12,39% та 11,17%) та інфраструктури (5,99%), на частку яких припадає лише 4,33% кредитів на виробництво споживчих товарів.

Одним із етапів аналізу кредитної діяльності банку є вивчення обсягу створених резервів на можливі збитки за кредитами (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Резерви на знецінення кредитів АТ КБ «ПриватБанк»

Показники, млн грн	Роки			
	2021	2022	2023	2024
Резерв під очікувані кредитні збитки в межах 12 місяців	1254	2470	2208	1496
Резерв під очікувані кредитні збитки в межах строку дії кредиту	265	3641	2192	1868
Резерв під очікувані кредитні збитки - знецінені кредити	172831	176301	178498	167673
Всього резерву під очікувані кредитні збитки	174350	182412	182898	171037

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

З таблиці 2.11 видно, що АТ КБ «ПриватБанк» формує більшу частину своїх резервів під кредити, надані юридичним особам, близько 98% від усіх створених резервів. Це такі кредити, які були визнані Фондом гарантування вкладів індивідуально знеціненими у 2016 році та погіршили якість кредитного портфеля банку. Загалом, загальний обсяг створених резервів зменшився з 174350 млн гривень до 171037 млн гривень протягом 2021-2024 років, що свідчить про поступове покращення кредитного портфеля. Банк видає кредити під заставу, детально описану в таблиці 2.12. Застава не потрібна для кредитних карток, споживчих кредитів та деяких кредитів МСП.

Таблиця 2.12

Забезпечення кредитів виданих АТ КБ «ПриватБанк» у 2024 році

Показники	Активи з надлишковим заставним забезпеченням		Активи з недостатнім заставним забезпеченням	
	Балансова вартість	Справедлива вартість забезпечення	Балансова вартість	Справедлива вартість забезпечення
Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель	24	43	-	-
Кредити юридичним особам та підприємствам середнього бізнесу	7703	13739	659	443
Кредити юридичним особам, що надані за операціями РЕПО	160	225	-	-
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	7205	14419	137	22
Кредити фізичним особам – кредити на придбання автомобіля	2553	5315	11	1
Кредити підприємствам мікро та малого бізнесу	11415	34073	11062	5320
Дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом	1708	3278	15	3

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Найбільший обсяг застави сформований за кредитами малому та середньому бізнесу, де заставою виступають комерційна нерухомість, автомобілі, обладнання тощо. Динаміка обсягів сформованого забезпечення безпосередньо залежить від динаміки виду виданого кредиту.

Таким чином, аналіз кредитного портфеля банку показав, що найбільшу питому вагу в структурі кредитного портфеля займають «Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель», це непрацюючі кредити, видані банком до грудня 2016 року, але зменшення їхньої частки в структурі з 67,41% до 57,23% є позитивним. Серед наданих кредитів переважають кредити фізичним особам – 30,54%, і лише 12,23% – це кредити юридичним особам. В абсолютному вираженні обсяг кредитного портфеля збільшився на 65,30% за рахунок зростання кредитів, наданих фізичним особам за допомогою кредитних

карток, кредитування малого та середнього бізнесу, а також іпотечного кредитування. Серед юридичних осіб основними клієнтами були аграрії та представники роздрібної та оптової торгівлі.

2.3. Аналіз ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Головна мета підвищення ефективності кредитної діяльності банку полягає у застосуванні оптимально підходящих стратегій управління простроченою заборгованістю. Такі стратегії включають фінансово доцільну реструктуризацію боргу або продовження термінів фінансових зобов'язань. Для підтримки такого процесу прийняття рішень банк впроваджує надійні системи, засновані на правилах, та механізми зворотного зв'язку, які підвищують якість аналізу та рішень щодо нових кредитних угод; не кажучи вже про різні нещодавні ініціативи, спрямовані на контроль простроченої та заборгованої заборгованості, серед іншого:

- визнати борг, який вже став безнадійним, та регулярно контролювати його стан;
- участь у переговорах з позичальником – це послідовність діалогів та домовленостей, спрямованих на досягнення результату, вигідного для обох сторін;
- оцінка дій, вжитих позичальником, та стану забезпечення, що включає фізичні перевірки на місці, під час яких також перевіряється наявність забезпечення.

Реструктуризація боргу стосується зміни умов щодо боргових зобов'язань з метою підвищення здатності позичальника ефективно здійснювати платежі. Здебільшого це включає переговори з кредиторами щодо будь-яких аспектів, таких як процентні ставки, графіки платежів або інші умови кредиту, з метою зменшення загального боргового навантаження на боржника та, отже, легшого управління боргами. Вона може приймати кілька

форм, включаючи нові кредити або навіть коригування в рамках існуючих кредитів.

Головною метою зазвичай є те, щоб позичальник не допустив дефолту та, як наслідок, досяг фінансової стабільності.

- позичальник зобов'язаний погасити проблемний борг відповідно до попередньо встановлених термінів,

- при зверненні стягнення кредитор забирає майно, яке було заставою за кредитом, який не погашається,

Поширена практика у фінансовому секторі – передача або продаж боргу третім сторонам. Це включає боргові зобов'язання від початкового кредитора до нової організації, яка потім бере на себе відповідальність за стягнення решти боргу.

Сьогодні українські банки працюють в умовах невизначеності, політичної нестабільності, кризи та військових дій. Головним завданням, яке має бути поставлено та виконано в Україні, є розвиток банківських установ, одночасно створюючи та сприяючи ефективному ринковому середовищу. Кредитна діяльність виявляється найбільш прибутковою для банків, оскільки вона значною мірою сприяє отриманню доходів завдяки надійному кредитному портфелю. Ця робота має на меті визначити, чи є сучасна практика кредитування безпечною у разі можливих загроз доходам від кредитної діяльності, використовуючи аналіз рентабельності активів за типом портфеля та інсайдерську інформацію про усні кредитні операції.

У 2021 році АТ КБ «ПриватБанк» отримав чистий прибуток у розмірі 35050 млн гривень – найвищий фінансовий результат серед усіх банків банківського сектору України за той рік. За результатами 2024 року АТ КБ «ПриватБанк» отримав чистий прибуток у розмірі 40141 млн гривень, що на 5091 млн гривень більше, ніж його чистий прибуток за 2021 рік. Це найвищий показник за звітний період. Динаміка чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк» показана на рисунку 2.6.

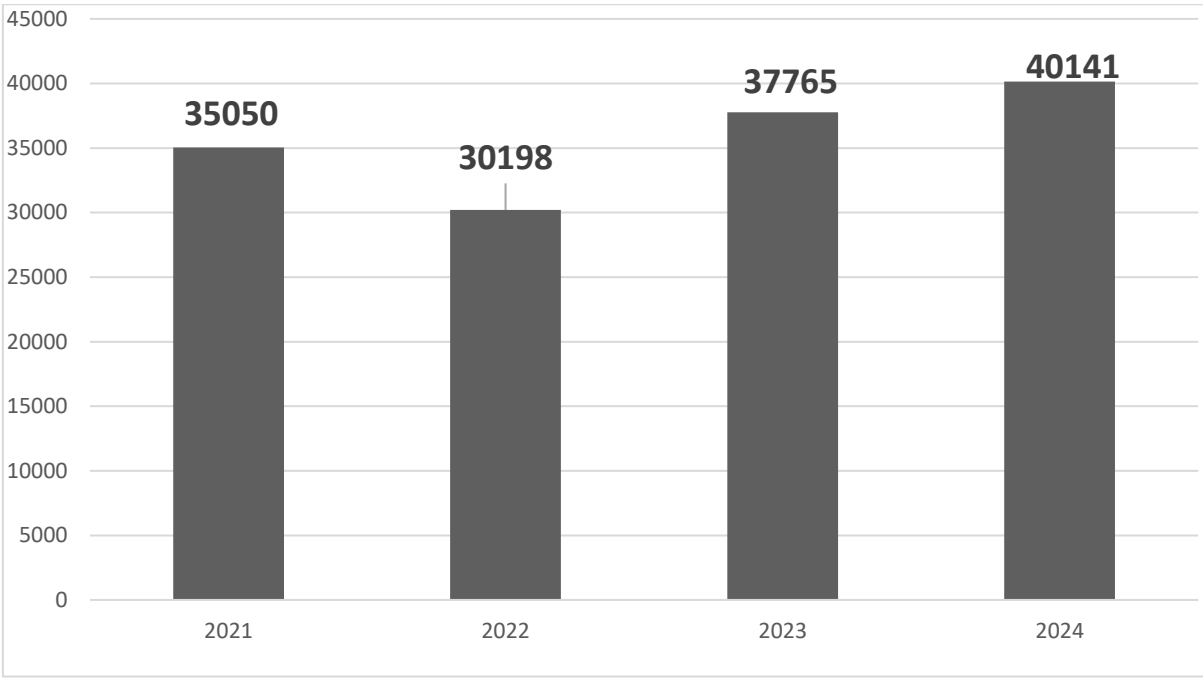

Рис. 2.6. Показники чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк», млн грн

Для оцінки ефективності кредитної діяльності необхідно провести детальний аналіз доходів та витрат банку АТ КБ «ПриватБанк». У таблиці 2.13 представлений такий аналіз.

Таблиця 2.13

Аналіз доходів та витрат АТ КБ «Приватбанк», млн грн*

Показник	2021	2022	2023	2024	Співвідношення 2024 р. до 2021 р.	
					млн грн	%
Процентні доходи	35854	43686	66238	77594	41740	116,42
Чистий процентний дохід	29317	39918	59622	66888	37571	128,15
Комісійні доходи	35057	32945	41589	46602	11545	32,93
Чистий комісійний дохід	11840	20440	24439	27768	15928	134,53
Процентні витрати	6537	3768	6616	10706	4169	63,78
Комісійні витрати	11840	12505	17150	18834	6994	59,07
Адміністративні та інші операційні витрати	2348	10473	10946	11341	8993	383,01

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Дослідження тенденцій цих показників показує, що основним джерелом прибутку банку є процентні доходи, які з 2021 по 2024 рік збільшилися на 41740 млн гривень або на 116,42%. Це свідчить про те, що інвестиції в активи

дають позитивні результати, а зростання прибутку є результатом вмілого управління як активами, так і пасивами.

За весь аналізований період у АТ КБ «ПриватБанк» спостерігалася позитивна тенденція зростання як процентних доходів, так і процентних витрат. При цьому темп зростання процентних доходів (116,42%) значно вище темпів росту процентних витрат (63,78%), що призвело до високого зростання чистого процентного доходу за звітний період (128,15%).

Адміністративні та операційні витрати за звітний період значно збільшилися на 8893 млн гривень, або 383,01%. Значна частина цього збільшення була спрямована на надзвичайні військові витрати, включаючи підтримку особового складу та захист інформаційних систем.

У 2024 році комісійні доходи склали 46602 млн гривень, що на 32,93% більше, ніж у 2021 році, тоді як комісійні витрати зростали з більшою швидкістю – з 11840 до 18834 млн гривень, що вже на 59,07% вище, ніж у 2021 році. Таке збільшення комісійних доходів пов'язане з переглядом тарифів банку, а також зі збільшенням кількості клієнтів. Торговельні результати від комісійної діяльності формуються переважно за рахунок операцій з іноземною валютою.

Чистий процентний дохід АТ КБ «ПриватБанк» зріс з 29317 млн гривень у 2021 році до 66888 млн гривень у 2024 році. За чотири роки, до 2024 року, чистий прибуток КБ «ПриватБанк» зростає майже у півтора рази. Таке значне збільшення загального доходу банку відбулося за рахунок збільшення як чистого процентного доходу, так і чистого комісійного доходу.

Зміни у світовій та українській економіках спричинили зростання справедливої вартості облігацій внутрішньої державної позики, які були внесені до статутного капіталу банку під час націоналізації. Для оцінки прибутковості необхідно розрахувати відносні показники. У таблиці 2.14 наведено розрахунки показників прибутковості АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 2.14

Основні показники рентабельності АТ КБ «ПриватБанк», %*

Показник	2021 р.	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Рентабельність активів (ROA)	8,73	5,59	5,55	5,27
Рентабельність капіталу (ROE)	52,62	52,26	44,51	40,49
Чиста процентна маржа (ЧПМ)	7,31	7,38	8,77	8,78
Чистий спред (ЧС)	0,51	0,63	0,71	0,67

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Як видно з таблиці 2.14, з 2021 по 2024 рік, протягом усього цього періоду, у АТ КБ «ПриватБанк» дотримувалися всі рекомендовані нормативи показників, що стосуються прибутковості. Мінімальна рекомендована рентабельність капіталу становить п'ятнадцять відсотків. У 2021-2024 роках рентабельність капіталу не тільки відповідала нормативній вимозі, але й значно перевищувала її. Цей показник ілюструє, скільки чистого прибутку отримується на одну гривню статутного капіталу.

Чиста процентна маржа активів також відображає структуру активів банку, тому чистий процентний дохід, який комерційний банк може отримати від загальних активів, вимірюється чистою процентною маржою. Оптимальне значення для цього показника визначено на рівні 4,5%. У 2021-2024 роках показник був вищим за цей рівень, водночас демонструючи позитивну тенденцію зростання.

Чистий спред відображає узгодженість процентної політики банку між його кредитною та депозитною діяльністю. Цей показник залишається в межах дозволеного діапазону рекомендованого мінімального чистого спреду 1,25% протягом усіх аналізованих років.

Стабільна робота кожного окремого банку, особливо системно важливого ПриватБанку, якому належить 25% загальних активів банківської системи, стає передумовою загальної стабільності банківського сектору. Одним з основних компонентів, що визначають стабільність банку, є його

здатність формувати ефективний кредитний портфель, що забезпечує постійний стабільний прибуток.

Для більш глибокого розуміння ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», разом із вже розглянутими показниками, розглянемо наступне.

1. Коефіцієнт рівня ризику кредитного портфеля — це показник, що відображає ймовірність втрат банку через невиконання позичальниками своїх зобов'язань. Він є ключовим інструментом для оцінки фінансової стабільності та ефективності управління ризиками. Цей коефіцієнт визначає рівень кредитного ризику, тобто ймовірність того, що позичальники не повернуть кредити або зроблять це несвоєчасно. Він використовується для аналізу якості кредитного портфеля банку, допомагає виявити проблемні кредити та оцінити загрозу фінансовим результатам. Низький коефіцієнт ($<5\%$) — свідчить про якісний портфель, низький ризик; середній ($5\text{--}15\%$) — вказує на потребу в посиленому контролі; високий ($>15\%$) — сигналізує про значні ризики, можливі втрати, потребу в перегляді кредитної політики. Банки використовують цей коефіцієнт для внутрішнього моніторингу та звітності перед регулятором (НБУ). Він впливає на рішення щодо резервування коштів, перегляду умов кредитування, реструктуризації боргів.

2. Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку показує, наскільки обсяг виданих кредитів забезпечений власними ресурсами банку. Він є важливим індикатором фінансової стійкості та ризикованості кредитної діяльності. Якщо коефіцієнт < 1 — кредитний портфель менший за власний капітал, що свідчить про низький ризик і високу фінансову стійкість; ≈ 1 — баланс між кредитною активністю та капіталом, прийнятний рівень ризику; > 1 — банк видає більше кредитів, ніж має власних коштів, що може свідчити про підвищений ризик, залежність від залучених ресурсів. За його допомогою банк може контролювати ризики (високий коефіцієнт може свідчити про агресивну кредитну політику, що потребує ретельного моніторингу); виконувати регуляторні вимоги (НБУ та міжнародні стандарти

(наприклад, Базель III) вимагають підтримки достатнього рівня капіталу для покриття ризиків); бути інвестиційно привабливим (стабільний коефіцієнт підвищує довіру інвесторів та вкладників). Цей коефіцієнт має наступне практичне застосування: використовується при аналізі фінансової звітності, оцінці кредитоспроможності банку; допомагає виявити надмірну концентрацію кредитного ризику; є частиною системи внутрішнього контролю та управління ризиками.

3. Коефіцієнт покриття власного капіталу банку резервами для покриття можливих втрат показує, наскільки банк захищений від кредитних ризиків за рахунок сформованих резервів. Він є індикатором фінансової надійності та ефективності управління ризиками. Якщо коефіцієнт $< 20\%$ – низький рівень покриття, що може свідчити про недостатній захист від ризиків; $20\text{--}50\%$ – помірний рівень, прийнятний для стабільної роботи банку; $> 50\%$ – високий рівень покриття, що свідчить про консервативну політику управління ризиками.

4. Коефіцієнт прибутковості кредитного портфеля показує, наскільки ефективно банк отримує дохід від наданих кредитів. Це ключовий показник рентабельності кредитної діяльності. Якщо цей коефіцієнт $> 10\%$ – висока прибутковість, ефективне використання кредитних ресурсів; якщо він дорівнює $5\text{--}10\%$ – середній рівень, стабільна дохідність; якщо $< 5\%$ – низька прибутковість, можливо, через високу вартість ресурсів або низькі процентні ставки.

5. Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку показує, наскільки банк залежить від своєї основної діяльності – кредитування та розміщення коштів. Це ключовий показник стабільності та структури доходів. Висока частка свідчить про стабільність і прогнозованість доходів, але також про залежність від процентної політики та ризиків кредитного ринку. Низька частка може означати диверсифікацію, але також – зниження ефективності основної діяльності.

6. Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат – це показник, який характеризує ефективність процентної політики банку. Він показує, скільки гривень процентного доходу банк отримує на кожен гривню процентних витрат. Цей коефіцієнт застосовується в внутрішньому фінансовому аналізі: для оцінки ефективності процентної політики; в порівнянні з іншими банками: дозволяє визначити конкурентоспроможність; в динамічному аналізі: зміни коефіцієнта в часі можуть вказувати на зміну ринкових умов або стратегії банку.

7. Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій показує, скільки доходу банк отримує з кожної гривні, вкладеної в кредитну діяльність. Це ключовий показник ефективності використання кредитних ресурсів. За його допомогою банк проводить оцінку ефективності кредитного бізнесу, це дозволяє порівняти прибутковість кредитних операцій з іншими напрямками (цінні папери, валютні операції тощо). Також цей коефіцієнт може використовуватися в стратегічному плануванні – допомагає визначити, які сегменти кредитування є найдоходнішими. Також можливо проводити контроль ризиків: низький коефіцієнт може сигналізувати про зростання проблемних кредитів або неефективну процентну політику.

У таблиці 2.15 наведено розрахунки таких коефіцієнтів, за допомогою яких можна визначити ефективність кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк».

Таблиця 2.15

Аналіз ефективності кредитної діяльності АТ КБ
«ПриватБанку» за 2021-2024 роки

Показник	2021	2022	2023	2024	Темпи зростання, %			
					2022/ 2021	2023/ 2022	2024/ 2023	2024/ 2023
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Резерв під очікувані кредитні збитки, млн грн	174350	182412	182898	171037	4,62	0,27	-6,49	-1,90
Кредитний портфель без урахування резервів, млн грн	242568	250496	274917	283798	3,27	9,75	3,23	17,00
Власний капітал, млн грн	66615	57789	84846	99144	-13,25	46,82	16,85	48,83
Процентний дохід, млн грн	35854	43686	66238	77594	21,84	51,62	17,14	116,42

Продовження таблиці 2.15

1	2	3	4	5	6	7	8	9
Доходи банку, млн грн	70911	79446	110000	125815	12,04	38,46	14,38	77,43
Процентні витрати, млн грн	6537	3768	6616	10706	-42,36	75,58	61,82	63,78
Чистий процентний дохід, млн грн	29317	39918	59622	66888	36,16	49,36	12,19	128,15
Рівень ризику кредитного портфеля	0,72	0,73	0,67	0,60	1,31	-8,64	-9,41	-16,15
Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом банку	0,27	0,23	0,31	0,35	-15,99	33,78	13,20	27,21
Коефіцієнт покриття власного капіталу банку резервами для покриття можливих витрат від кредитних операцій	2,62	3,16	2,16	1,73	20,60	-31,71	-19,97	-34,09
Коефіцієнт доходності кредитного портфеля	0,15	0,17	0,24	0,27	17,99	38,15	13,48	84,98
Коефіцієнт частки відсоткових доходів у загальній сумі доходів банку	0,51	0,55	0,60	0,62	8,75	9,51	2,42	21,98
Коефіцієнт співвідношення відсоткових доходів і відсоткових витрат	5,48	11,59	10,01	7,25	111,38	-13,65	-27,61	32,14
Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій	0,12	0,16	0,22	0,24	31,85	36,09	8,68	95,01

*Розраховано самостійно на підставі фінансової звітності банку [27]

Протягом 2021–2024 рр. АТ КБ «ПриватБанк» демонстрував стійке зростання основних фінансових показників, що свідчить про поступове відновлення та зміцнення позицій банку на фінансовому ринку. Зокрема, відбулося суттєве нарощення обсягів кредитного портфеля, доходів та чистого процентного доходу, а також посилення капіталізації установи.

Обсяг кредитного портфеля без урахування резервів зріс з 242,6 млрд грн у 2021 р. до 283,8 млрд грн у 2024 р., що відповідає приросту на понад 17% за аналізований період. Зростання відбулося переважно у 2023 р. (+9,75%), що свідчить про активізацію кредитування після воєнних шоків 2022 р.

Власний капітал банку зріс на 48,8% порівняно з 2021 р., що забезпечує підвищення фінансової стійкості та створює додаткові буфери для покриття ризиків.

Разом із тим у 2024 р. спостерігається певне зниження резервів під очікувані кредитні збитки (–6,5%), що може бути ознакою покращення якості портфеля або результатом часткового розформування резервів.

Проведений аналіз динаміки доходів та витрат показав наступне.

Процентні доходи банку стабільно зростали: з 35,9 млрд грн у 2021 р. до 77,6 млрд грн у 2024 р. (+116,4%). Таке збільшення зумовлено розширенням обсягів кредитних операцій та підвищенням середньої процентної ставки. Сукупні доходи банку за цей період також продемонстрували позитивну динаміку — зросли на 77,4%, досягнувши 125,8 млрд грн у 2024 р.

Процентні витрати характеризуються значною волатильністю: після падіння у 2022 р. (−42,4%) відбулося різке зростання у 2023–2024 рр. (+61,8% у 2024 р. порівняно з 2023 р.). Це може свідчити про збільшення вартості залучених ресурсів або зміну структури пасивів на користь більш дорогих джерел фінансування.

Попри це, чистий процентний дохід зріс більш ніж удвічі — з 29,3 млрд грн у 2021 р. до 66,9 млрд грн у 2024 р., що свідчить про збереження позитивної процентної маржі та ефективне управління доходними активами.

Оцінка рівня ризику та достатності резервів дозволила зробити наступні висновки.

Рівень ризику кредитного портфеля поступово знижувався з 0,72 у 2021 р. до 0,60 у 2024 р., що свідчить про покращення якості кредитного портфеля та ефективність системи управління ризиками.

Коефіцієнт покриття кредитного портфеля власним капіталом збільшився до 0,35, що означає підвищення здатності банку покривати потенційні збитки за рахунок власних ресурсів.

Водночас спостерігається зниження коефіцієнта покриття власного капіталу резервами (з 3,16 у 2022 р. до 1,73 у 2024 р.), що може свідчити про скорочення обсягів резервування відносно капіталу. Така тенденція потребує уважного моніторингу, оскільки у разі погіршення кредитної якості може виникнути дефіцит покриття потенційних збитків.

Проведений аналіз прибутковості та ефективності кредитних операцій показав, що показники прибутковості кредитної діяльності демонструють позитивну динаміку.

Коефіцієнт дохідності кредитного портфеля зріс із 0,15 у 2021 р. до 0,27 у 2024 р., що свідчить про підвищення ефективності розміщення кредитних активів.

Коефіцієнт прибутковості кредитних операцій зріс удвічі — з 0,12 до 0,24, що підтверджує покращення маржинальності основної діяльності.

Частка відсоткових доходів у загальній сумі доходів збільшилася з 51% до 62%, що підкреслює зростання ролі традиційного банківського кредитування у формуванні прибутку. Проте така тенденція водночас підвищує залежність банку від процентного сегмента, зменшуючи диверсифікацію джерел доходу.

Коефіцієнт співвідношення процентних доходів і процентних витрат знизився з 11,59 у 2022 р. до 7,25 у 2024 р., що свідчить про деяке звуження процентної маржі внаслідок зростання вартості залучених ресурсів.

У цілому, результати аналізу свідчать про високу фінансову ефективність кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2021–2024 рр. Банк продемонстрував позитивну динаміку доходів, підвищення рентабельності кредитного портфеля та зміцнення власного капіталу.

Поступове зниження рівня кредитного ризику підтверджує стабілізацію операційного середовища та ефективне управління якістю активів.

Разом із тим окремі тенденції вимагають додаткової уваги — насамперед скорочення резервів відносно капіталу та зростання процентних витрат, що може обмежити прибутковість у середньостроковій перспективі.

Можна надати наступні рекомендації щодо підвищення ефективності кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»:

1. Посилити управління резервуванням, забезпечивши достатній рівень покриття можливих кредитних збитків.
2. Оптимізувати структуру пасивів для зниження вартості ресурсної бази та стабілізації процентної маржі.
3. Диверсифікувати доходи через розвиток комісійних, торговельних та інвестиційних операцій.

4. Підтримувати належний рівень капіталізації відповідно до нормативів НБУ, враховуючи зростання кредитного портфеля.

5. Поглибити аналітику ризиків за сегментами портфеля (галузевими, регіональними, валютними), що дозволить швидше реагувати на потенційні проблеми.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» у 2021–2024 роках продемонстрував позитивні тенденції фінансового розвитку, зберігши лідерські позиції на ринку. Зростання доходів і капіталу, разом із зниженням ризиків кредитного портфеля, свідчать про ефективне управління ресурсами та стратегічну стійкість банку.

Подальше підвищення ефективності потребує балансу між розширенням активних операцій, збереженням якості активів та зміцненням резервної політики.

РОЗДІЛ 3 НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

3.1. Управління кредитною діяльністю банків України в умовах невизначеності та підвищених кредитних ризиків

Наразі банківське кредитування в Україні перебуває під тиском глибокої та багатогранної кризи. Повномасштабна війна, економічна дестабілізація, зниження ефективного попиту та зростання кредитних ризиків – все це разом створює цю глибоку кризу, в якій порушуються ланцюги поставок, знижується ділова активність, зростає безробіття та створюється інфляційний тиск на функціонування кредитного ринку. Банки були змушені не лише скорочувати свої кредитні портфелі, але й активно шукати нові інструменти оцінки ризиків, змінюючи свою політику фінансування, таким чином впроваджуючи бізнес-моделі, що відповідають підвищій невизначеності.

Періоди макроекономічної нестабільності змушують банки діяти консервативно, встановлюючи жорсткіші вимоги до позичальників для покриття ризиків. Замість цього, як передбачається, стимулюються підприємства, використовуються фонди пільгового розвитку для контролю ліквідності, що контролює дефолти. Тому кредити залишаються дорогими та недоступними для тих людей, які дійсно потребують такої підтримки – підприємців з новими стартапами, домогосподарств, які шукають житло, та регіонів, що перебувають у процесі відбудови після руйнувань.

Для кредитної діяльності банків характерне прагнення до динаміки відродження кредитування, яке поєднується з реальними ризиками для банківської системи. Подолання цього глухого кута вимагає не лише регуляторного моделювання, але й якісно нової моделі оцінки ризиків.

Структурування ризиків, оцінка кредитних моделей та пошук точок балансування між обережністю та агресивністю в розвитку формують основні елементи рішення, здатні зрештою витримати не один кризовий цикл, а

рішення, що витримають чергове випробування кризою. На практиці рекомендації, зроблені на основі такого комплексного аналізу, знаходять пряме застосування в актуалізації кредитних стратегій банків або макрофінансовому прогнозуванні регулятором, або адаптації на рівні фінансової поведінки в рамках процесів малого бізнесу.

Банківське кредитування завжди пов'язане з певним ризиком. Однак висока невизначеність значно збільшує додаткові ризики в кризовій економіці. Тому концептуальна теоретична основа таких умов пов'язана з концепціями ризику та невизначеності, а також адаптивного управління [25, с. 47].

В таблиці 3.1 представлені основні підходи до управління кредитною діяльністю банків в умовах невизначеності та ризиків.

Таблиця 3.1

Основні підходи до управління кредитною діяльністю банків в умовах
невизначеності та ризиків

Критерій	Зміст	Особливості в умовах невизначеності	Методи управління
Невизначеність	Змога оцінити ймовірність та наслідки випадків	Відсутність всієї інформації, нездатність точного передбачення	Застосування адаптивних моделей та сценарного аналізу
Оцінка платоспроможності	Стандартні скорингові моделі	Висока мінливість, нестійкі фінансові результати позичальників	Машинне навчання, штучний інтелект для рухливої оцінки платоспроможності
Структура портфеля	Диверсифікація задля зниження ризиків	Підвищення зосередженості, необхідність стрімкої відповіді на трансформації	Машинне навчання, штучний інтелект для рухомої оцінки кредитоспроможності
Регуляторні вимоги	Відповідність вимогам Базель	Зміцнення контролю, запровадження стрес-тестування	Впровадження суворих внутрішніх контролів, періодичні стрес-тести портфелів
Управління ризиками	Класичні методи управління ризиками	Необхідність швидкого пристосування, застосування гнучких підходів	Застосування аналітики великих даних, сценарного прогнозування
Роль держави	Регулятор, контролер	Активний учасник через програми сприяння кредитування	Партнерство з банками, портфельні поруки, пільгове кредитування

Період 2022–2024 років став безпрецедентним випробуванням для банківської системи України. 15 квітня 2022 року Рада НБУ затвердила ключові засади грошово-кредитної політики в умовах воєнного стану [53, с. 186], водночас підкресливши намір повернутися до їх перегляду після стабілізації фінансово-економічної ситуації в країні.

Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів, що впливали на кредитну активність банків у цей період, є необхідним для більш глибокого розуміння функціонування фінансової системи та формування дієвих стратегій оптимізації витрат і розвитку в умовах підвищеної невизначеності (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Зовнішні та внутрішні чинники, що впливали на кредитну діяльність банків у 2022 – 2024 роках

Фактори	Зміст впливу	Наслідки для банківського кредитування
Збройна агресія РФ	Військові дії, масова міграція, небезпека фізичній безпеці	Зменшення обсягів кредитування. Збільшення частки NPL. Обережність у новій видачі
Макроекономічна дестабілізація	Падіння ВВП, спад ділової активності, безробіття, Зменшення прибутків населення	Зниження попиту на позики. Погіршення спроможності позичальників платити.
Валютні ризики	Коливання курсу гривні, обмеження валютних оборотів, зневіра до національної валюти	Зменшення обсягів валютного кредитування. Збільшення ризиків курсових збитків
Інфляція	Високі темпи інфляції, падіння купівельної спроможності, збільшення номінальних ставок	Зменшення доступності позик. Здорожчання обслуговування боргу
Регуляторні обмеження та політика	Жорсткі грошові заходи НБУ, обмеження на валютне позичання, тимчасова заборона іпотеки	Припинення певних типів кредитування. Акцент на підтримці ліквідності
Державні програми підтримки	Програма «єОселя», портфельні гарантії 80/20, компенсації % ставок для МСБ	Часткове активізування іпотечного та бізнес-кредитування. Зменшення ризиків для банків

Корпоративні підприємства є двигуном економічного зростання. Звичайно, банки мають стратегічний інтерес у підтримці підприємств, які генерують ВВП, забезпечують робочі місця та експорт для країни. За даними

НБУ, корпоративні кредити стабільно становлять понад 60–70% від загального обсягу кредитного портфеля банків. Кредитування корпоративного сектору значно перевищує обсяг кредитів населенню та державним установам через масштаби фінансових потреб бізнесу, його системне значення для економіки, вищу платоспроможність підприємств, а також структурну специфіку державних фінансів. Це є природним наслідком ринкового функціонування бізнес-процесів банківської системи в кризових умовах.

Оцінка дотримання українськими банками ключових стандартів кредитного ризику – Н7, Н8 та Н9 – відкриває перспективу відстеження того, як змінилася стратегія управління ризиковими активами у відповідь на зовнішні виклики, що чітко окреслює прагнення банків поступово зменшувати експозицію до окремих позичальників та посилювати контроль за концентрацією кредитів. Особливо показовим у цьому контексті є стандарт Н7 – максимально допустиме навантаження на одного клієнта або групу пов’язаних осіб.

Як показують дані НБУ (табл. 3.3), цей показник знизився до 15,09% до кінця 2024 року.

Таблиця 3.3

Виконання нормативів кредитного ризику українськими банками за
2022 – 2024 роки

Норматив	Дані по роках		
	2022	2023	2024
Норматив максимального розміру кредитного ризику на одного контрагента (не більше 25 %) (Н7)	18,6	17,8	15,09
Норматив великих кредитних ризиків (не більше 8-кратного розміру регулятивного капіталу) (Н8)	72,35	86,33	66,53
Норматив максимального розміру кредитного ризику за операціями з пов’язаними з банком особами (не більше 25 %) (Н9)	3,71	2,81	1,57

Така тенденція до зниження є ознакою системного підходу до зменшення залежності від окремих великих позичальників. Інколи це свідчить про підвищену дисципліну у формуванні кредитних ресурсів, де надмірна концентрація може генерувати ризики, особливо в кризових умовах.

Одним із найефективніших та найкомпетентніших способів регулювання для підтримки фінансової стабільності та оптимізації витрат у системі з високим рівнем невизначеності є концентрація кредитів. У цьому контексті стабільна поведінка норми Н7 виглядає не як випадковий результат, а радше як передбачуваний наслідок застосування до моделі управління ризиками, що ґрунтується на обачних припущеннях моделювання.

Таким чином, глибша трансформація системи управління кредитними ризиками відображається у змінах регуляторних обмежень Н8 та Н9, трансформації, спрямованій на стійкість банківської інфраструктури та довгострокову оптимізацію витрат навіть за умов підвищеної невизначеності.

У 2022-2024 роках НБУ має швидко реагувати на геополітичні потрясіння, водночас підтримуючи динаміку кредитування. Це вимагало рішень, які не були очевидними чи простими. Після того, як регулятор стабілізував фінансові параметри, він запустив поступовий процес відновлення довіри на кредитному ринку (табл. 3.4).

За цими заходами НБУ стоїть набагато глибший процес: повернення банків до активної ролі в економічному відновленні, де НБУ виступав координатором змін, що не лише вберегло систему від колапсу, а й почало будувати основу для її модернізації. Під цими видимими тенденціями крилося щось набагато важливіше. Банки відновили свою активну участь у сприянні економічному зростанню, а НБУ взяв на себе роль координатора трансформацій, який не лише захистив систему від будь-якої форми колапсу, а й ініціював зусилля, спрямовані на її модернізацію.

На практиці це проявляється у швидкій координації заходів підтримки ліквідності та винаході нових механізмів кредитування, які дозволяють поступове відновлення банківської діяльності. За відсутності комплексної стратегії подолання викликів фінансова система залишатиметься під серйозною загрозою для своєї стабільності.

Таблиця 3.4

Заходи НБУ щодо регулювання кредитної діяльності під час воєнного
стану

Напрямок дії НБУ	Конкретні заходи	Результати
Підтримка ліквідності банків	Розширення засобів рефінансування. Спрощення потреб до забезпечення. Зниження резервних нормативів	Уникнення нестачі ліквідності. Збереження операційної роботи банків
Регуляторні послаблення	Лояльна класифікація активів. Змога реструктуризації без погіршення кредитного рейтингу. Припинення санкцій за порушення окремих нормативів.	Зменшення тиску на баланси банків. Збереження кредитної діяльності
Монетарна політика	Фіксація валютного курсу (2022). Облікова відсоткова ставка 25%. Поступовий перехід до еластичного курсоутворення (2023–2024)	Утримання інфляції. Збільшення вартості кредитів, однак збереження цінової стабільності
Підтримка державних програм кредитування	Супровід програм «5-7-9%», «ЄОселя», портфельні гарантії. Регламентна база для банків-учасників	Активізація іпотеки та позик для МСБ. Зменшення кредитного ризику для банків
Поступове повернення до нормалізації	Відновлення капітальних потреб. Повернення до інфляційного спрямування. Зміцнення банківського нагляду	Перехід до сталого впорядкування. Збільшення фінансової дисципліни

Через те, як швидко розвивалися виклики у фінансовому секторі, українські банки не мали іншого вибору, окрім як терміново переглянути свою кредитну політику. Внаслідок зростання кредитного ризику компанії сформували значні резерви на можливі збитки, а також запровадили програми реструктуризації боргу, спрямовані на оптимізацію витрат. Ці заходи були необхідні для підтримки стабільності їхніх балансів, а також оптимізації витрат у кризовий період. У таблиці 3.5 показано зміни в кредитній діяльності, які вимагали термінового перегляду більшістю оновлень моделі резервування разом із реструктуризацією.

Таблиця 3.5

Зміни у кредитній діяльності банків України під час воєнного стану

Критерій	2022 р.	2023 р.	2024 р.
Якість кредитного портфеля	Різке погіршення через воєнні загрози, втрату майна та неспроможність платити	Часткова стабілізація через підтримку держави та реорганізації	Повільне поліпшення у банках з великою капіталізацією; ризики лишаються великими
Рівень NPL (непрацюючі кредити)	> 37% (стрімке зростання), особливо в корпоративному секторі	~33–35% (стабілізація) ↓ темпів зростання	~30–32% (послідовне зменшення), залежить від регіону та сфери
Найбільш уражені сектори	Будівництво, логістика, комерція, індустрія в областях бойових дій	Нерухомість, транспорт, МСБ	Корпоративний сектор у постраждалих областях, частково – споживче кредитування.
Структура резервів	Масове доформування запасів Покриття NPL майже 95–100%	Посилення вимог до резервів (IFRS 9) Більше наголосу на оцінку ECL	>100% покриття в більшості банків Стрес-тести від НБУ
Реструктуризація кредитів	Масові програми реорганізації: відтермінування, подовження, вигідні умови	Активні перебудови, скорочення нових випадків ~15–18% портфеля	Локальні перебудови У центрі – житло, МСБ, агросектор
Списання кредитів	Мінімальні (через юридичні та документальні обмеження)	Активізація списань безнадійних заборгованостей	Продовження чищення балансів.
Політика НБУ	Регуляторні послаблення, гнучке ставлення до резервування	Поступове відбудовування вимог Зміцнення нагляду за якістю активів	Повне повернення до норм регулювання Моніторинг NPL та реструктуризацій

Сучасна банківська модель розвивається від репресивно-облікової до діагностично-прогностичної облікової моделі. Важливим стає виявлення точок перелому разом із простою фіксацією проблем. Саме такий підхід поступово замінює традиційний метод оцінки та формування кредитної діяльності банку.

Оскільки інструменти оцінки та управління ризиками стали значною мірою неефективними, банкам довелося розробляти абсолютно нові підходи. Була зафіксована нагальна потреба в гнучких та адаптивних стратегіях. Ця зміна охопила всі ланки кредитного циклу – від скорингу та андеррайтингу до

управління проблемними кредитами. Українські банки переглядають свої традиційні сценарії змін бізнес-процесів в управлінні ризиками, впроваджуючи гнучкі стратегії, що враховують нові загрози (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Стратегії кредитного ризик-менеджменту в умовах воєнного стану та невизначеності

Кредитний ризик-менеджмент у воєнний час виходить за рамки традиційних бізнес-процесів і змінюється на гібридну систему, яка поєднує: технології та аналітику; гнучкість політики; державну підтримку; інституційне партнерство. Банківський сектор України мав трансформуватися для підтримки фінансової стабільності та конкурентоспроможності. Пристосування банків у напрямку фінансово-кредитної політики відбувається за кількома стратегічними напрямками (рис. 3.2):

Рис. 3.2. Основні напрями моделювання бізнес-процесів банків у напрямку удосконалення кредитної діяльності

В умовах тривалих структурних змін в економіці, підвищених соціальних ризиків та затяжної війни банківська система відіграє важливу роль у забезпеченні фінансової стабільності разом із життєздатною підтримкою бізнесу. Стабільність та стійкість кредитної діяльності вимагають стратегічних трансформацій як на рівні банків, так і на рівні регулятора (рис. 3.3).

Для підтримки стабільного кредитування оперативне та швидке реагування на виклики супроводжується системною роботою. Системна робота включає оптимізацію регуляторних норм, посилення контролю ризиків, а також впровадження та застосування цифрових рішень. Фінансову стабільність неможливо відновити без такого цілісного підходу, який включає пруденційні елементи управління ризиками в економіці; отже, нові шоки потраплять у недостатньо захищену економіку.

Під час повномасштабної війни банківська система України опинилася в умовах, коли кредитування як інструмент підтримки економіки стало майже настільки ж критичним, як і матеріально-технічне забезпечення оборони. У цих обставинах державні кредитні програми перетворилися з окремих фінансових механізмів на інструменти системної стабілізації. Відповідно, роль Національного банку зазнала суттєвої трансформації: із суто нормативного регулятора він перетворився на активного учасника, який формує і коригує бізнес-процеси у фінансовому секторі. Його рішення щодо монетарної політики стали орієнтирами для банків, оперативно змінюючи їхню поведінку в режимі реального часу.

Отже, подальший розвиток теоретичних і практичних підходів до банківського кредитування в Україні має ґрунтуватися на інтеграції економічних, соціальних і технологічних досліджень. Такий міждисциплінарний підхід забезпечить формування більш стійкої та адаптивної фінансової системи, здатної ефективно реагувати на сучасні виклики.

3.2. Напрями удосконалення кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Ефективність кредитної діяльності банківських установ у сучасних умовах є визначальним чинником забезпечення фінансової стійкості та здатності банківського сектору підтримувати економічні процеси в умовах тривалих макроекономічних шоків. Для АТ КБ «ПриватБанк», як системно важливої фінансової установи, удосконалення кредитних процесів має стратегічне значення не лише для забезпечення конкурентоспроможності, а й для підтримки загальної стабільності фінансової системи України. На основі проведеного аналізу діяльності банку та ринкових тенденцій доцільно виокремити ключові напрями підвищення ефективності кредитних операцій.

1. Оптимізація системи управління кредитним ризиком

Удосконалення підходів до управління кредитним ризиком є одним з базових завдань підвищення ефективності кредитної діяльності. ПриватБанк, маючи найбільший кредитний портфель серед вітчизняних банків, потребує постійного вдосконалення інструментів оцінювання ризиків.

Основні напрями оптимізації:

- розвиток моделей оцінювання кредитоспроможності позичальників з урахуванням галузевих, регіональних та поведінкових характеристик;
- активне впровадження систем раннього попередження (Early Warning Signals) для виявлення ймовірних проблемних активів на початкових етапах;
- систематичне проведення стрес-тестування кредитного портфеля за різними сценаріями, включно з ризиками, пов'язаними з воєнними діями, макроекономічними змінами та трансформацією ринку праці;
- інтеграція результатів оцінки ризиків у процеси ціноутворення, лімітування та управління резервами.

2. Підвищення якості та структурна оптимізація кредитного портфеля.

Висока частка кредитів у ризикових сегментах потребує перегляду структури кредитного портфеля та переорієнтації на стійкіші напрями фінансування.

В цьому напрямі можна запропонувати наступні заходи:

- збільшення частки кредитування галузей, що демонструють адаптивність та здатність до відновлення (ІТ-сектор, транспорт і логістика, енергетика, сектор критичної інфраструктури);
- скорочення експозицій у галузях, що зазнали найбільшого впливу зовнішніх шоків та характеризуються низьким рівнем відновлення;
- активніше використання гнучких механізмів реструктуризації проблемних позик з урахуванням індивідуального фінансового стану позичальника;
- удосконалення системи посткризового супроводу кредитів для зменшення обсягів проблемної заборгованості та мінімізації рівня NPL.

3. Розвиток цифрових інструментів та технологічна модернізація кредитного процесу.

У контексті цифрової трансформації фінансового сектору особливого значення набуває модернізація технологічної бази кредитування. Ключові напрями цієї модернізації:

- впровадження моделей кредитного скорингу на основі штучного інтелекту, що підвищують точність оцінки ризиків і скорочують час прийняття рішень;
- застосування Big Data для прогнозування поведінкових характеристик позичальників та формування персоналізованих кредитних пропозицій;
- розширення онлайн-кредитування для малого та середнього бізнесу, що сприятиме підвищенню доступності кредитних ресурсів;
- автоматизація процедур внутрішнього контролю та моніторингу кредитних операцій.

4. Розширення співпраці з державними та міжнародними інституціями

Участь банку в державних програмах підтримки підприємництва та відновлення економіки є критично важливою в умовах воєнної та післявоєнної трансформації. Вектор удосконалення включає:

- активне залучення механізмів портфельних гарантій та програм пільгового кредитування («5–7–9%»), що дозволяє розширити фінансування МСП;
- кооперацію з міжнародними фінансовими організаціями з метою отримання ресурсів для цільових інвестиційних проєктів;
- цифровізацію процедури взаємодії із державними програмами для підвищення оперативності та зниження адміністративних витрат.

5. Підвищення операційної ефективності кредитного процесу

Ефективність операційної діяльності є визначальним фактором конкурентоспроможності банку в умовах високої ринкової конкуренції та зростання вимог до швидкості кредитування. Основні напрями:

- оптимізація бізнес-процесів на основі підходів «lean banking» з метою скорочення тривалості розгляду кредитних заявок;
- стандартизація та уніфікація документальних процедур;

- удосконалення системи управління даними (data governance) для забезпечення достовірності та узгодженості інформації, що використовується в процесі оцінювання позичальників;
- розвиток компетенцій персоналу в частині аналітичних методів кредитного аналізу.

6. Поглиблення клієнтоорієнтованого підходу в кредитній діяльності

Забезпечення високої якості клієнтського сервісу та персоналізованих кредитних рішень є важливим чинником посилення ринкових позицій ПриватБанку. Відповідно можна рекомендувати наступне:

- впровадження мультисегментного підходу до формування кредитних продуктів;
- розробку інтегрованих фінансових рішень для бізнес-клієнтів, зокрема факторингових, гарантійних та лізингових інструментів;
- удосконалення системи комунікацій із позичальниками для підвищення прозорості умов кредитування;
- формування системи довгострокового супроводу клієнтів після видачі кредиту.

7. Інтеграція ESG-принципів у кредитну політику банку

Упровадження екологічних, соціальних та управлінських критеріїв у кредитну діяльність відповідає сучасним вимогам сталого розвитку. Пріоритетні напрями:

- підтримка проєктів, спрямованих на енергоефективність, інновації та екологічну модернізацію;
- застосування ESG-показників для диференціації умов кредитування;
- формування системи внутрішньої оцінки впливу кредитних рішень на сталий розвиток економіки.

Таким чином, запропоновані напрями вдосконалення кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» спрямовані на підвищення стійкості кредитного портфеля, зниження ризиків та формування конкурентоспроможної моделі кредитування в умовах динамічних

економічних змін. Реалізація окреслених заходів забезпечить зміцнення фінансової стійкості банку, підвищення ефективності взаємодії з клієнтами та створить основу для довгострокового розвитку як банківської установи, так і економіки України загалом.

3.3. Використання регресійного аналізу в удосконаленні кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк»

Як відомо, кредити є основною рушійною силою економічного розвитку. Вони дозволяють забезпечувати необхідні фінансові ресурси, тим самим активізуючи підприємництво, інвестиції та споживання. Внаслідок кредитам підприємства можуть розширювати свою діяльність, застосовувати інновації та підвищувати продуктивність, що призводить до загального економічного зростання та стабільності в суспільстві. Кредитування формує основну частину банківських доходів, але зростання обсягу непогашених кредитів становить загрозу для загальної стабільності банку. АТ КБ «ПриватБанк» є лідером на українському кредитному ринку. Його частка складає 14%, що є найвищим показником серед усіх банків, тому формування якісного кредитного портфеля значною мірою залежить від ефективності формування та впровадження кредитної політики, що має велике значення для забезпечення належного рівня ліквідності, прибутковості та мінімального кредитного ризику. З огляду на системну важливість цього банку для країни та його лідируючі позиції на українському кредитному ринку, ми пропонуємо проаналізувати вплив економічних та соціальних факторів на кредитний портфель ПриватБанку за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. Оскільки для вивчення буде потрібно кілька факторів, ми побудуємо багатofакторну регресійну модель для встановлення лінійного зв'язку між кількома незалежними змінними та однією залежною змінною (формула 3.1):

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_i X_i + \varepsilon, \quad 3.1$$

де

a – вільний член рівняння регресії;

β_i – коефіцієнти рівняння регресії;

X_i – незалежні змінні дослідження;

ε – стандартна помилка дослідження;

i – загальна кількість показників дослідження.

Кредитна діяльність банку значною мірою визначає розмір його портфелю. Тому в приведеній моделі обсяг кредитного портфеля ПриватБанку, без урахування резервів, прийнятий у якості залежної змінною (Y). Розроблена модель покаже, наскільки зміниться обсяг кредитного портфелю банку, враховуючи кредитну політику ПриватБанку при зміні характеристик вибраних факторів.

Основні фактори вибрані для моделі такі:

1) X_1 – ВВП на душу населення (номінальний), грн. показник, який відображає середній обсяг вироблених товарів і послуг у країні, що припадає на одного мешканця за певний період (зазвичай рік).

2) X_2 – облікова ставка НБУ, %, формує ціну, за якою кредити комерційних банків надаються в економіку, та безпосередньо впливає на суму процентних доходів за такими кредитами. Це один з основних інструментів монетарної політики, за допомогою якого центральні банки здійснюють економічне регулювання та контроль інфляції.

3) X_3 – середня заробітна плата в Україні, грн, є важливим показником економічного добробуту населення. Вона відображає не лише рівень доходів працівників, а й загальний стан економіки, рівень інфляції, зайнятість та державну політику. Враховуючи, що в структурі кредитного портфеля ПриватБанку кредитні картки, видані фізичним особам становлять 72% (2024 рік), можна припустити, що значна частина населення використовує цей продукт як форму запозичення. Тому цей показник також слід враховувати в моделі.

4) X_4 – чистий прибуток (збиток) підприємств, млн. грн. – цей позитивний фінансовий результат в діяльності підприємств дає змогу здійснювати інвестиції в розвиток свого підприємства, а саме розширення виробничих потужностей, автоматизацію та модернізацію обладнання, впровадження інноваційних технологій тощо. Кредитні ресурси в цьому випадку виступають як залучені джерела фінансування інвестицій, а прибутковість підприємства є певною гарантією погашення взятих ним банківських кредитів;

5) X_5 – кількість діючих банків, це важливий показник з точки зору конкурентів у банківському секторі;

6) X_6 – кількість діючих підприємств, це важливий показник з точки зору клієнтів банків та характеристики економічного потенціалу підприємств.

У таблиці 3.6 наведено первинні дані для шестифакторної регресійної моделі, що охоплює 2012-2024 роки.

Таблиця 3.6

Дані для побудови регресійної моделі за 2012 – 2024 роки

Рік	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X_6	Y
2012	30912,5	7,5	3041	35067,3	176	1600127	132150
2013	31988,7	6,5	3282	-22839,7	180	1722070	154220
2014	35834	14	3480	-590066,9	163	1932161	180714
2015	46210,2	22	4195	-373516,0	117	1974318	217689
2016	55853,5	14	5183	29705,0	96	1865530	227924
2017	70224,3	14,5	7104	168752,8	82	1805059	237181
2018	84192	18	8865	288305,5	77	1839593	291936
2019	94589,8	13,5	10497	523779,0	75	1941625	296043
2020	100432,5	6	11591	68054,9	73	1973577	232772
2021	131907,2	9	14014	885276,5	71	1956248	242568
2022	126152,3	25	14847	-276277,7	67	1732508	250496
2023	186795	15	17442	427672,6	63	1913193	274917
2024	226569,2	15,5	21473	665011,1	61	1949408	283798

За допомогою пакета інструментів аналізу даних EXCEL та опції «Регресія» в розділі «Регресійний та дисперсійний аналіз» були виконані

розрахунки лінійної регресії. Розглянемо отримані висновки та побудуємо відповідне рівняння.

Коефіцієнт кореляції та коефіцієнт детермінації є одними з найважливіших статистичних показників, що відображають зв'язок між змінними в дослідженні. Коефіцієнт кореляції вимірює силу зв'язку між двома змінними (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Загальні показники регресії багатофакторної моделі

Регресійна статистика	
Множинний R	0,948887484
R-квадрат	0,900387456
Нормований R-квадрат	0,800774913
Стандартна помилка	22893,19639
Спостереження	13

*Складено на підставі розрахунків в MS Excel

Після обробки даних за 13 років було отримано наступну регресійну модель:

$$Y = 108879,6 + 0,238 X_1 - 1207,3 X_2 + 3,95 X_3 + 0,017X_4 - 1032,5X_5 + 0,012X_6$$

Отриманий коефіцієнт детермінації $R^2 = 0,9004$ свідчить про високу достовірність моделі. Р-значення моделі = 0,00847, що підтверджує її статистичну значущість на рівні $\alpha = 0.05$.

Аналіз значущості вибраних факторів приведений в таблиці 3.8.

Таблиця 3.8

Аналіз значущості факторів регресійної моделі

Фактори	Коефіцієнт	Р-значення	Інтерпретація
X_1 (ВВП на душу населення)	0,238	0,041	Значущий позитивний вплив
X_2 (Облікова ставка НБУ)	-1207,3	0,332	Незначущий негативний вплив
X_3 (Середня зарплата)	3,95	0,017	Значущий позитивний вплив
X_4 (Прибуток підприємств)	0,017	0,014	Значущий позитивний вплив
X_5 (Кількість банків)	-1032,5	0,370	Незначущий
X_6 (Кількість підприємств)	0,012	0,494	Незначущий

Проведений аналіз факторів за допомогою регресійної моделі дозволив зробити наступні висновки:

- Найбільший вплив на обсяг кредитного портфеля ПриватБанку мають ВВП на душу населення, середня заробітна плата та прибутковість підприємств.
- Облікова ставка НБУ має негативний, але статистично незначущий вплив.
- Кількість банків та підприємств не виявили значущого впливу в межах цієї моделі.
- Отримана модель може бути використана для прогнозування змін у кредитному портфелі банку за умови зміни макроекономічних параметрів.

За допомогою побудованої багатофакторної регресійної моделі, яка враховує шість ключових економічних і соціальних факторів можна розрахувати прогнозований обсяг кредитного портфеля ПриватБанку на 2025 рік. Для прогнозу на 2025 рік були використані такі припущення (табл. 3.9)

Таблиця 3.9

Прогнозні значення факторів на 2025 рік

Фактори	Позначення	Значення
ВВП на душу населення, грн	X_1	240000
Облікова ставка НБУ, %	X_2	14,5
Середня зарплата, грн	X_3	23000
Чистий прибуток підприємств, млн грн	X_4	700000
Кількість діючих банків	X_5	60
Кількість діючих підприємств	X_6	1950000

Підставляючи ці значення у рівняння:

$$Y = 108879,6 + 0,238 X_1 - 1207,3 X_2 + 3,95 X_3 + 0,017X_4 - 1032,5X_5 + 0,012X_6$$

Отримуємо:

$$Y = 108879,6 + 57120 - 17504,85 + 90850 + 11900 - 61950 + 23400 = 212694,75$$

млн грн.

Цей прогноз свідчить про помірне зниження темпів зростання кредитного портфеля порівняно з 2024 роком (283 798 млн грн), що може бути

зумовлено впливом облікової ставки та зниженням кількості банків, попри зростання доходів населення та прибутковості підприємств.

Станом на сьогодні, з огляду на високий рівень невизначеності зовнішнього середовища, у якому функціонує АТ КБ «ПриватБанк», а також у контексті нових викликів і загроз, ключовими напрямками удосконалення кредитної діяльності банку є такі:

- формування нових привабливих програм кредитування для великого бізнесу на додаток до вже діючих. Водночас, у зв'язку з воєнними умовами, не слід розраховувати на суттєве розширення сегмента довгострокових кредитів. Наразі вітчизняні підприємства насамперед потребують позикових ресурсів для поповнення обігового капіталу, фінансування капітальних інвестицій і реструктуризації існуючих зобов'язань, а також очікують зниження вартості кредитів унаслідок коригування облікової ставки НБУ;

- подальша активізація кредитування малого та середнього бізнесу через участь у державній програмі «Доступні кредити 5–7–9%». Лібералізація кредитних стандартів для МСП, низькі процентні ставки та значні обсяги можливого фінансування стимулюватимуть попит, проте водночас підвищуватиметься ризик погіршення якості кредитного портфеля;

- забезпечення оптимального рівня ресурсної бази в умовах поступового зниження вартості кредитних продуктів для клієнтів. Підтримання стабільної ресурсної бази потребує комплексних заходів, включаючи ефективне управління активами і пасивами, залучення альтернативних джерел фінансування, а також розвиток конкурентоспроможних депозитних продуктів для фізичних і юридичних осіб, що сприятиме зростанню депозитного портфеля та активному використанню можливостей фінансового ринку для залучення коштів через різні інструменти;

- продовження реалізації державної іпотечної програми «ЄОселя». На сьогодні аналогічних іпотечних програм фактично не існує, оскільки параметри «ЄОселі» витіснили інші продукти. Відповідно, потреби у розробленні альтернативних іпотечних програм наразі немає;

- розроблення конкурентних кредитних продуктів для домогосподарств шляхом пом'якшення кредитних стандартів у сегменті роздрібного кредитування, зокрема щодо споживчих кредитів. Це актуально з огляду на підвищену конкуренцію з боку небанківських фінансових установ;

- створення та впровадження інноваційних банківських продуктів і сервісів, орієнтованих на персоналізоване обслуговування на основі аналізу великих даних. Використання Big Data для формування індивідуальних пропозицій дає змогу не лише краще задовольнити потреби клієнтів, а й зміцнити конкурентоспроможність банку за рахунок диверсифікації джерел доходу та підвищення прибутковості. Нові технологічні рішення також сприяють оптимізації витрат і підвищенню ефективності внутрішніх процесів;

- оптимізація та відновлення регіональної мережі відділень і банківської інфраструктури, що передбачає оцінювання існуючої мережі, формування стратегії її модернізації, інтеграцію сучасних технологічних рішень і підвищення рівня клієнтського обслуговування. Це сприятиме покращенню якості та доступності банківських послуг і посиленню ринкових позицій установи;

- систематичний моніторинг і прогнозування кредитного ризику з використанням матриці кредитних рішень. Її значущість зумовлена змінами масштабів кредитування, що впливають на якість портфеля та потребують відповідних управлінських рішень.

Водночас варто усвідомлювати, що ефективне функціонування банку та відновлення кредитної активності можливі лише за наявності сприятливих макроекономічних умов, таких як позитивна динаміка економічного зростання, контрольована інфляція, стабільний валютний курс, зниження облікової ставки та підвищення рівня добробуту населення. У реаліях воєнного стану очікування значного покращення соціально-економічної ситуації є обмеженими, тому банк має своєчасно адаптувати кредитну діяльність до змін ринкового середовища та оперативно реагувати на зовнішні виклики.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційному дослідженні наведено теоретичні узагальнення та надано практичні рекомендації щодо вирішення проблем підвищення ефективності кредитної діяльності комерційних банків.

1. В процесі дослідження було з'ясовано, що кредитна діяльність – це двосторонній процес, що включає залучення коштів та формування кредитних ресурсів з одного боку та їх розміщення на кредитному ринку з іншого. Саме це визначає особливий статус банку як фінансового посередника, що має високий ступінь відповідальності перед великою кількістю осіб, а саме кредиторами, акціонерами, позичальниками та державою.

2. Вивчення наукових джерел дозволило визначити наступні складові процесу кредитної діяльності комерційного банку: кредитна політика банку, організація кредитного процесу, оцінка кредитоспроможності позичальника, управління кредитним ризиком, формування та супроводження кредитного портфеля, забезпечення кредитів, моніторинг та контроль кредитних операцій, робота з проблемною заборгованістю. Результати, яких можна досягти завдяки впровадженню програми дій з управління кредитною діяльністю в банку, такі: підвищення ефективності кредитної діяльності банківської установи; зниження ризиків, пов'язаних з кредитною діяльністю, що здійснюється нею, та покращення якості кредитного портфеля банківської установи. Повна програма дій щодо управління кредитною діяльністю є інструментом, необхідним як для ефективності, так і для ризикоорієнтованої безпеки, забезпечуючи належне проведення основних банківських операцій.

3. Кредитна діяльність комерційних банків здійснюється в межах чітко встановлених законодавчих норм, які регулюють права та обов'язки як кредитора, так і позичальника. Ефективне проведення кредитних операцій значною мірою залежить від належного інституційного, правового та нормативно-правового забезпечення, що формує базові умови функціонування банківської системи та визначає порядок реалізації кредитних

відносин. Основними інституціями, що законодавчо регулюють порядок здійснення кредитної діяльності банків в Україні, є: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів, Національний банк України, банківські установи тощо.

4. Кваліфікаційна робота виконана на матеріалах АТ КБ «ПриватБанк». АТ КБ «ПриватБанк» є лідируючим банком серед українських банків за активами, власним капіталом та зобов'язаннями. Станом на 1 січня 2025 року частка активів АТ КБ «ПриватБанк» серед усіх банків становила 22,2%, зобов'язань – 21,8%, а власного капіталу – 26%. Фінансовий результат банківської діяльності у 2024 році становив 103,7 млрд гривень, з яких на частку АТ КБ «ПриватБанк» припадало 81 млрд гривень, або 78,1%. Завдяки інноваційній діяльності, а також співпраці у реалізації державних програм, він має понад 20 мільйонів активних клієнтів. Це також банк з найбільшою мережею відділень, банкоматів та терміналів самообслуговування. Це відрізняє його від інших конкурентів на ринку. Показники результатів діяльності АТ КБ «ПриватБанк» за 2021 – 2024 роки були позитивними. Зокрема, активи банку збільшились на 360165 млн грн або 89,75%, власний капітал – на 32529 млн грн або 48,83%, а зобов'язання – на 327636 млн грн або 97,90%. За три роки з чотирьох проаналізованих (2021 р., 2023 р. та 2024 р.) приріст власного капіталу був більшим за приріст зобов'язань, що дає нам право стверджувати, що фінансовий стан банку за ці роки покращився, чого не можна сказати про 2022 рік. Це пояснюється перш за все об'єктивними чинниками, а саме повномасштабним вторгненням РФ та початком воєнних дій.

5. Для дослідження кредитної діяльності банку було проведено аналіз його кредитного портфеля разом зі структурою та динамікою кредитів, що надаються банком. Аналіз кредитного портфеля банку показав, що найбільшу питому вагу в структурі кредитного портфеля займають «Кредити та дебіторська заборгованість за фінансовим лізингом, що управляються як окремий портфель», це непрацюючі кредити, видані банком до грудня 2016 року, але зменшення їхньої частки в структурі з 67,41% до 57,23% є

позитивним. Серед наданих кредитів переважають кредити фізичним особам – 30,54%, і лише 12,23% – це кредити юридичним особам. В абсолютному вираженні обсяг кредитного портфеля збільшився на 65,30% за рахунок зростання кредитів, наданих фізичним особам за допомогою кредитних карток, кредитування малого та середнього бізнесу, а також іпотечного кредитування. Серед юридичних осіб основними клієнтами були аграрії та представники роздрібної та оптової торгівлі.

6. Головна мета підвищення ефективності кредитної діяльності банку полягає у застосуванні оптимально підходящих стратегій управління простроченою заборгованістю. Результати проведеного аналізу ефективності кредитної діяльності банку свідчать про високу фінансову ефективність кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» у 2021–2024 рр. Банк продемонстрував позитивну динаміку доходів, підвищення рентабельності кредитного портфеля та зміцнення власного капіталу. Поступове зниження рівня кредитного ризику підтверджує стабілізацію операційного середовища та ефективне управління якістю активів. Разом із тим окремі тенденції вимагають додаткової уваги — насамперед скорочення резервів відносно капіталу та зростання процентних витрат, що може обмежити прибутковість у середньостроковій перспективі. Подальше підвищення ефективності потребує балансу між розширенням активних операцій, збереженням якості активів та зміцненням резервної політики.

7. Під час повномасштабної війни банківська система України опинилася в умовах, коли кредитування як інструмент підтримки економіки стало майже настільки ж критичним, як і матеріально-технічне забезпечення оборони. У цих обставинах державні кредитні програми перетворилися з окремих фінансових механізмів на інструменти системної стабілізації. Відповідно, роль Національного банку зазнала суттєвої трансформації: із суто нормативного регулятора він перетворився на активного учасника, який формує і коригує бізнес-процеси у фінансовому секторі. Його рішення щодо монетарної політики стали орієнтирами для банків, оперативно змінюючи

їхню поведінку в режимі реального часу. Отже, подальший розвиток теоретичних і практичних підходів до банківського кредитування в Україні має ґрунтуватися на інтеграції економічних, соціальних і технологічних досліджень. Такий міждисциплінарний підхід забезпечить формування більш стійкої та адаптивної фінансової системи, здатної ефективно реагувати на сучасні виклики.

8. На основі проведеного аналізу діяльності банку та ринкових тенденцій доцільно виокремити ключові напрями підвищення ефективності кредитних операцій:

- оптимізація системи управління кредитним ризиком;
- підвищення якості та структурна оптимізація кредитного портфеля;
- розвиток цифрових інструментів та технологічна модернізація кредитного процесу;
- розширення співпраці з державними та міжнародними інституціями;
- підвищення операційної ефективності кредитного процесу;
- поглиблення клієнтоорієнтованого підходу в кредитній діяльності;
- інтеграція ESG-принципів у кредитну політику банку.

Запропоновані напрями вдосконалення кредитної діяльності АТ КБ «ПриватБанк» спрямовані на підвищення стійкості кредитного портфеля, зниження ризиків та формування конкурентоспроможної моделі кредитування в умовах динамічних економічних змін.

9. Кредитування є ключовим інструментом стимулювання економічного зростання, оскільки забезпечує підприємства та населення необхідними фінансовими ресурсами. АТ КБ «ПриватБанк», як системно важливий банк та лідер на українському ринку кредитування з часткою 14%, відіграє визначальну роль у формуванні загального кредитного середовища країни. З огляду на це, актуальним є аналіз факторів, що впливають на обсяг його кредитного портфеля. У дослідженні проаналізовано вплив макроекономічних та секторних факторів на обсяг кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» у 2012–2024 роках. Методом оцінки обрано багатфакторну лінійну регресію з

шістьма факторами: ВВП на душу населення, облікова ставка НБУ, середня заробітна плата, чистий прибуток підприємств, кількість діючих банків і кількість підприємств. Модель пояснює значну частину варіації кредитного портфеля ($R^2 = 0.9004$). Найбільший вплив на обсяг кредитного портфеля ПриватБанку мають ВВП на душу населення, середня заробітна плата та прибутковість підприємств. Облікова ставка НБУ має негативний, але статистично незначущий вплив. Кількість банків та підприємств не виявили значущого впливу в межах цієї моделі. Отримана модель може бути використана для прогнозування змін у кредитному портфелі банку за умови зміни макроекономічних параметрів.

Проведене дослідження особливостей управління кредитною діяльністю банку дозволило усвідомити, що ефективне функціонування банку та відновлення кредитної активності можливі лише за наявності сприятливих макроекономічних умов, таких як позитивна динаміка економічного зростання, контрольована інфляція, стабільний валютний курс, зниження облікової ставки та підвищення рівня добробуту населення. У реаліях воєнного стану очікування значного покращення соціально-економічної ситуації є обмеженими, тому банк має своєчасно адаптувати кредитну діяльність до змін ринкового середовища та оперативно реагувати на зовнішні виклики.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антипенко Н.В., Пироженко Ю.В. Проблеми банківського кредитування в Україні. *Збірник наукових праць*. 2020. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/logos/article/view/3273>
2. Арбузов С.Г. та інш. Банківська енциклопедія. К. : Центр наукових досліджень Національного банку України: Знання, 2011. 504 с.
3. Бітнер І., Коротких О.. Кредитна політика комерційного банку в умовах економічної нестабільності. *Економіка та суспільство*, 2023. №56. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-36>
4. Волкова В.В. Підвищення якості кредитного портфеля як чинник мінімізації кредитного ризику банку. *Економіка і організація управління*. 2021. №2. С.76-85.
5. Волохов В.І. Економічна природа і зміст кредитної діяльності банку в аспекті оцінювання її ефективності. *Фінанси України*. 2009. № 8. С. 109–117.
6. Герасимович А.М. Аналіз банківської діяльності: підручник. К. : КНЕУ, 2012. 599 с.
7. Глущенко С.В. Кредитний ринок: інститути та інструменти: навч. посіб. К. : Видавничий дім «Києво- Могилянська академія», 2010. 153 с.
8. Дані наглядової статистики. Балансові звіти банків. *Офіційний сайт НБУ*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist/data-supervision#2>.
9. Денисенко М.П., Кабанов В.Г., Худолій Л.М. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. посіб. К. : Вид-во Європейського ун-ту, 2004. 339 с.
10. Дзюблюк, О. Проблеми активізації банківського кредитування реального сектору економіки в умовах воєнного стану. *Вісник Економіки*. 2023. №3. С. 8-25. DOI:<https://doi.org/10.35774/visnyk2023.03.008>.
11. Дмитренко М.Г., Потлатюк В.С. Кредитування і контроль: навч.-метод. посіб. (у схемах і коментарях). К.: Кондор, 2009. 296 с.
12. Добровольська О. В., Йолтухівський В. М. Ліквідне забезпечення як запорука якісної кредитної політики комерційного банку: практичний аспект.

Ефективна економіка. 2021. № 3. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=8762>

13. Добровольська О. В., Качула С. В., Льовкіна А. С. Фінансовий менеджмент кредитного ризику як запорука безпеки кредитної діяльності банку. *Ефективна економіка*. 2022. № 2. URL:
<http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10005>

14. Живко З.Б. Банківська діяльність: навч. посіб. К. : Алерта, 2012. 248 с.

15. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 р. № 2121-III, редакція від 30.07.2025, URL:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>

16. Закон України «Про Національний банк України» від 20.05.99 р. № 679-XIV, редакція від 28.08.2025. URL:
<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/679-14>.

17. Закон України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» від 23.06.2005 № 2704-15-ВР, редакція від 01.01.2024. URL:
<http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2704-15>.

18. Закон України «Про забезпечення вимог кредиторів та реєстрацію обтяжень» від 18.11.2003 № 1255-15-ВР, редакція від 01.01.2025. URL:
<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1255-15>.

19. Закон України «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 № 1734-VIII, редакція від 15.11.2024. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19#Text>

20. Закон України «Про заставу» від 02.10.1992 № 2654-XII, редакція від 08.08.2025. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2654-12>.

21. Закон України «Про страхування» від 18.11.2021 № 1909-IX, редакція від 01.01.2025. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1909-20>.

22. Закон України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV, редакція від 28.08.2025. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/898-15#Text>

23. Закон України «Про іпотечні облігації» від 22.12.2005 № 3273-IV,

редакція від 05.08.2021. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3273-15#Text>

24. Інструкція «Про порядок регулювання діяльності банків в Україні» від 28.08.2001 № 368. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01/>

25. Коваленко В. В. Вплив банківського кредитування на підтримку сталого розвитку країни в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*. 2024. № 5-6 (318-319), С.47-57. DOI:<https://doi.org/10.32680/2409-9260-2024-5-6-318-319-47-57>.

26. Колотуха С.М., Власюк С.А. Гроші та кредит: навч. посіб. К.: Знання, 2012. 495 с.

27. Консолідовані річні звіти за 2019 – 2024 роки. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/about/finansovaja-otchetnost>

28. Корнєєв, В., Забчук, Г., Іващук, О., Винник, Т., Рудан, В. Компаративний аналіз банківського кредитування підприємств України в умовах війни. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2024. №6 (59). С. 11–23. URL:<https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.59.2024.4533>

29. Кредитні програми. Офіційний сайт АТ КБ «ПриватБанк». URL: <https://privatbank.ua/platezhnie-karty/universalna>

30. Кремень В.М., Кремень О.І., Гуляєва Л.П. Роль банківського кредитування у розвитку економіки України. *Проблеми економіки*. 2020. № 3(45). С. 176–183.

31. Круглова О. О. Характеристика кредитної лінії банку як різновиду фінансової послуги. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2021. № 1 (110). С.119-124

32. Крупка М., Ванькович Д., Кульчицький М. Банківське кредитування пріоритетних галузей економіки в механізмі реалізації фінансової політики України. *Економіка та суспільство*. 2024. №60. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-21>

33. Макаренко Ю. П., Самойлова Д. О. Теоретичні аспекти управління кредитним портфелем банківської установи. *Економіка та держава*. 2020. № 6. С. 87-91.

34. Маслова А.Ю. Системний підхід до визначення особливостей кредитної діяльності банків у сучасних умовах економічного розвитку. *Вісник Університету банківської справи Національного банку України*. 2011. № 1 (10) 201 с.
35. Мікуляк К. А., Кугляр А. А. Сучасний стан банківського кредитування в Україні. *Modern Economics*. 2023. № 38(2023). С. 84-89. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V38\(2023\)-13](https://doi.org/10.31521/modecon.V38(2023)-13)
36. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г. Банківські операції: підручник 2-ге вид., перероб. і доп. К. : Знання, 2007. 796 с.
37. Мульська О., Руцишин Н. Удосконалення механізму банківського кредитування у контексті регулювання фінансово-економічний дисбалансів в Україні. *Світ фінансів*. 2020. № 4(65). С. 168–182.
38. Нікольчук Ю., Шевчук А. Сучасний стан банківського кредитування в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2024. № 4.С. 22-29. DOI: <https://doi.org/10.31891/2307-5740-2024-332-3>.
39. Оніщенко С. В., Березовик В. М., Бабенко-Левада В. Г. Оцінка стратегій управління кредитними ризиками в банках України. *Економіка та суспільство*. 2025. Випуск 71. DOI:<https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-107>
40. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/>
41. Петрик О. Політика національного банку України під час війни. *Соціально-економічні відносини в цифровому суспільстві*. 2022. Том 4 (46). С. 15-23. DOI:10.55643/ser.4.46.2022.474
42. Побоча К.П., Білюк В.А., Гарник М.О. Сучасний стан банківського кредитування в Україні: проблеми та шляхи їх подолання. *Бізнес-навігатор*. 2020. №2. С.99-103.
43. Положення НБУ «Про єдину інформаційну систему «Реєстр позичальників», затверджено Постановою НБУ від 27.06.2001 № 245–ВР. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0604-01>.

44. Постанова НБУ «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» від 24.02.2022 № 18. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0018500-22#Text>

45. Правила надання банками України інформації споживачу про умови кредитування та сукупну вартість кредиту від 10.05.2007 № 168. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0541-07>.

46. Разумова Г. В., Оскома О. В. Шляхи вдосконалення кредитної політики НБУ в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. 2023. №9. DOI: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2023-9-08-07>

47. Реверчук С.К. Гроші та кредит: підручник. К. : Знання, 2011. 382 с.

48. Рошило В.І. Банківське кредитування в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи розв'язання. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С.221-228.

49. Степаненко С.В., Римар О.Г., Гулюк О.І. Методи вдосконалення управління кредитним портфелем банку в сучасних умовах. *Ефективна економіка*. 2021. № 2 (3). С. 80–88. DOI:10.32702/2307-2105-2021.3.88

50. Стороженко О.О. Кредитні операції банків на сучасному етапі економіки. *Причорноморські економічні студії*. 2020. Вип. 52-2. С.128-133.

51. Тимошенко М., Бондаренко А. Банківське кредитування в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2025. (73). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-115>.

52. Чередніченко С.В. Моделювання впливу воєнного стану на показники банківського кредитування національної економіки. *Підприємництво та інновації*. 2024. Випуск 33. С. 54-60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-3583/33.9>

53. Шалигіна І. В. Кредитний портфель українських банків під час війни: ефективне формування та мінімізація ризиків. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2 (49). С. 186-194. DOI:<https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-29>

ДОДАТКИ

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2021	31 грудня 2020 (як 31 грудня 2019 (як рекласифіковано/рекламифіковано))	
АКТИВИ				
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	52 835	49 911	45 894
Кредити та аванси банкам	7	26 243	25 059	27 118
Кредити та аванси клієнтам	8	68 218	55 021	59 544
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		222 277	221 661	152 157
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	93 095	100 750	84 680
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	129 074	119 196	66 602
- за амортизованою собівартістю	9	107	1 715	875
Поточні податкові активи	21	9 978	6 660	2 257
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30	155
Інвестиційна нерухомість		1 989	2 933	3 379
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	10	1 288	953	648
Основні засоби	10	6 074	6 889	5 832
Інші фінансові активи	11	2 644	3 448	2 210
Інші нефінансові активи	12	9 713	10 128	10 529
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		7	32	-
Загальна сума активів		401 296	382 525	309 723
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ				
Інші залучені кошти		-	-	7 721
Кошти банків		3	2	201
Кошти клієнтів	13	325 303	312 708	240 621
Відстрочені податкові зобов'язання	21	159	146	121
Інші фінансові зобов'язання	14	3 770	4 059	2 639
Забезпечення у т.ч.:	15	3 651	10 687	2 363
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		373	329	290
- інше забезпечення		3 278	10 358	2 073
Інші нефінансові зобов'язання	15	1 795	2 098	1 528
Загальна сума зобов'язань		334 681	329 700	255 194
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ				
Статутний капітал	16	206 060	206 060	206 060
Емісійний дохід	16	23	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174	12 174
Інші резерви	9, 10	(4 091)	(2 248)	(660)
Резерви та інші фонди банку	16	9 696	8 481	6 850
Накопичений дефіцит		(157 247)	(171 665)	(169 918)
Загальна сума власного капіталу		66 615	52 825	54 529
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		401 296	382 525	309 723

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Білоз
 Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
 Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
 Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2021 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2021 рік	2020 рік (як рекласифіковано)
Процентні доходи в т.ч.:		35 854	33 563
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	17	30 870	28 547
- інші процентні доходи	17	4 984	5 016
Процентні витрати	17	(6 537)	(11 961)
Чистий процентний дохід		29 317	21 602
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	18	(856)	(1 809)
Чисті процентні доходи після вираховування резерву на зменшення корисності		28 461	19 793
Комісійні доходи	19	35 057	27 649
Комісійні витрати	19	(11 840)	(8 888)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		3 226	3 103
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		1 017	(7 460)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	32	6
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	(7 666)	16 045
Чистий прибуток (збиток) від операцій з об'єктів інвестиційної нерухомості		(873)	(256)
Витрати на виплати працівникам		(8 904)	(8 192)
Амортизаційні витрати		(2 183)	(1 791)
Частка прибутку (збитку) асоційованих підприємств та спільних підприємств, облік яких ведеться за методом участі в капіталі		-	(124)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:		(2 348)	(16 681)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	15, 20	6 464	(8 539)
- адміністративні та операційні витрати	20	(8 812)	(8 142)
Інші доходи		1 286	1 200
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(111)	(104)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(164)	(6)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		77	-
Прибуток до оподаткування		35 067	24 296
Витрати на оплату податку (доходи від повернення податку)	21	(17)	6
Прибуток за рік		35 050	24 302

Затверджено до випуску та підписано 26 липня 2022 року.

Г. Бюш
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом на 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2022	31 грудня 2021
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	96 380	52 835
Кредити та аванси банкам	7	103 837	26 243
Кредити та аванси клієнтам	8	68 084	68 218
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		239 752	222 277
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	95 716	93 096
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	143 920	129 074
- за амортизованою собівартістю	9	116	107
Поточні податкові активи	25	9 079	9 978
Відстрочені податкові активи	25	1 100	-
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інвестиційна нерухомість	10	2 155	1 989
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 389	1 288
Основні засоби	11	5 228	6 074
Інші фінансові активи	12	4 309	2 644
Інші нефінансові активи	13	9 189	9 713
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		64	7
Загальна сума активів		540 596	401 296
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти банків		-	3
Кошти клієнтів	14	471 970	325 303
Інші залучені кошти	15	128	-
Відстрочені податкові зобов'язання	25	-	159
Інші фінансові зобов'язання	16	2 634	3 770
Забезпечення у т.ч.:	17	5 804	3 651
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 280	373
- інше забезпечення		4 524	3 278
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 271	1 795
Загальна сума зобов'язань		482 807	334 681
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Інші резерви	9, 11	(15 168)	(4 091)
Резерви та інші фонди банку	19	11 449	9 696
Накопичений дефіцит		(156 749)	(157 247)
Загальна сума власного капіталу		57 789	66 615
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		540 596	401 296

Затверджено до друку та підписано 18 квітня 2023 року

Г. Бьош

Голова Правління

Г. Ю. Самаріна

Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко

Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2022 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2022 рік	2021 рік
Процентні доходи в т.ч.:		43 686	35 854
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	38 906	30 870
- інші процентні доходи	20	4 781	4 984
Процентні витрати	20	(3 768)	(6 537)
Чистий процентний дохід		39 918	29 317
Прибуток від зменшення корисності та сторювання збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(15 396)	(856)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		24 522	28 461
Комісійні доходи	22	32 945	35 057
Комісійні витрати	22	(12 505)	(11 840)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		14 655	3 225
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(7 760)	1 017
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	119	32
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	2 808	(7 665)
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		267	(873)
Витрати на виплати працівникам		(10 096)	(8 904)
Амортизаційні витрати	11	(1 970)	(2 183)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 473)	(2 348)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	(885)	6 464
- адміністративні та операційні витрати	23	(9 588)	(8 812)
Інші доходи	24	2 815	1 286
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(458)	(111)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(164)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	77
Прибуток до оподаткування		34 672	35 067
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(4 474)	(17)
Прибуток за рік		30 198	35 050

Затверджено до випуску та підписано 18 квітня 2023 року.

Г.Бьох
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2023 року

	Прим.	31 грудня 2023	31 грудня 2022 (як перераховано)
<i>У мільйонах українських гривень</i>			
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	152 282	94 191
Кредити та аванси банкам	7	134 237	103 837
Кредити та аванси клієнтам	8	92 019	68 084
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		271 847	239 752
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	100 376	95 716
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	171 471	143 920
- за амортизованою собівартістю	9	-	116
Поточні податкові активи	25	4	9 079
Інвестиційна нерухомість	10	2 340	2 155
Основні засоби	11	5 127	5 228
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 563	1 389
Відстрочені податкові активи	25	1 952	1 100
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	9 493	6 498
Інші нефінансові активи	13	9 094	9 189
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам		20	64
Загальна сума активів		680 008	540 596
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	14	555 525	471 970
Інші залучені кошти	15	2 630	128
Поточні податкові зобов'язання	25	25 790	-
Інші фінансові зобов'язання	16	3 038	2 634
Забезпечення у т.ч.:	17	5 438	5 804
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 111	1 280
- інше забезпечення		4 327	4 524
Інші нефінансові зобов'язання	18	2 741	2 271
Загальна сума зобов'язань		595 162	482 807
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	(1 741)	(15 168)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерви та інші фонди банку	19	12 959	11 449
Накопичений дефіцит		(144 629)	(156 749)
Загальна сума власного капіталу		84 846	57 789
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		680 008	540 596

Затверджено до випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бьох
Голова Правління

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2023 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2023 рік	2022 рік
Процентні доходи в т.ч.:		66 230	43 080
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	20	61 614	38 905
- інші процентні доходи	20	4 624	4 781
Процентні витрати	20	(6 816)	(3 768)
Чистий процентний дохід		59 622	39 918
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	21	(4 588)	(15 396)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		55 034	24 522
Комісійні доходи	22	41 589	32 945
Комісійні витрати	22	(17 150)	(12 505)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		10 174	14 655
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		(1 076)	(7 760)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 266	119
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	4 648	2 608
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		185	267
Витрати на виплати працівникам		(10 552)	(10 096)
Амортизаційні витрати	11	(2 175)	(1 970)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	23	(10 946)	(10 473)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	17, 23	194	(885)
- адміністративні та операційні витрати	23	(11 140)	(9 588)
Інші доходи	24	2 173	2 815
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(407)	(458)
Доходи (витрати), які виникають під час переїсного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		(1)	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		72 766	34 672
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	25	(35 001)	(4 474)
Прибуток за рік		37 765	30 198

Затверджено по випуску та підписано 15 березня 2024 року.

Г. Бьош
Голова Правління

В. В. Ярошенко
Головний бухгалтер

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан станом за 31 грудня 2024 року

У мільйонах українських гривень

	Прим.	31 грудня 2024	31 грудня 2023
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти	6	151 768	152 282
Кредити та аванси банкам	7	86 589	134 237
Кредити та аванси клієнтам	8	112 761	92 019
Інвестиційні цінні папери в т.ч.:		375 094	271 847
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	110 699	100 376
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	204 240	171 471
- за амортизованою собівартістю	9	60 155	-
Поточні податкові активи	26	4	4
Інвестиційна нерухомість	10	2 005	2 340
Основні засоби	11	5 173	5 127
Нематеріальні активи за винятком гудвілу	11	1 972	1 563
Відстрочені податкові активи	26	1 629	1 952
Інвестиції в дочірні підприємства, спільні підприємства та асоційовані підприємства		30	30
Інші фінансові активи	12	13 496	9 493
Інші нефінансові активи	13	9 932	9 094
Непоточні активи або групи вибуття, класифіковані як утримувані для продажу або як утримувані для виплати власникам	14	1 008	20
Загальна сума активів		761 461	680 008
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Кошти клієнтів	15	621 596	555 525
Інші залучені кошти	16	6 199	2 630
Поточні податкові зобов'язання	26	21 553	25 790
Інші фінансові зобов'язання	17	4 072	3 038
Забезпечення у т.ч.:	18	6 013	5 438
- резерви за кредитними зобов'язаннями та контрактами фінансової гарантії		1 046	1 111
- інше забезпечення		4 967	4 327
Інші нефінансові зобов'язання	19	2 884	2 741
Загальна сума зобов'язань		662 317	595 162
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ			
Статутний капітал	20	206 060	206 060
Емісійний дохід		23	23
Інші резерви	9, 11	2 558	(1 741)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Резерви та інші фонди банку	20	14 847	12 959
Накопичений дефіцит		(136 518)	(144 629)
Загальна сума власного капіталу		99 144	84 846
Загальна сума власного капіталу та зобов'язань		761 461	680 008

Затверджено до відкриття в лінійному 18 березня 2025 року.

Карл Мікаель Бюркнерт
Голова Правління

Л. П. Чернишова
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

Л. П. Чаністрак
В. о. Головного бухгалтера

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток або збиток за рік, що закінчився 31 грудня 2024 року

У мільйонах українських гривень	Прим.	2024 рік	2023 рік
Процентні доходи в т.ч.:		77 594	66 238
- процентний дохід, обчислений із застосуванням методу ефективного відсотка	21	72 893	61 614
- інші процентні доходи	21	4 701	4 624
Процентні витрати	21	(10 706)	(6 616)
Чистий процентний дохід		66 888	59 622
Прибуток від зменшення корисності та сторнування збитку від зменшення корисності (збиток від зменшення корисності), визначені згідно з МСФЗ 9	22	(2 072)	(4 588)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		64 816	55 034
Комісійні доходи	23	46 602	41 589
Комісійні витрати	23	(18 834)	(17 150)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з іноземною валютою		5 497	10 174
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки іноземної валюти		(3 201)	(1 076)
Чистий прибуток (збиток) від операцій з борговими фінансовими інструментами, які обліковуються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	1 093	1 266
Чистий прибуток (збиток) від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	9	10 298	4 648
Чистий прибуток (збиток) від переоцінки об'єктів інвестиційної нерухомості		41	185
Витрати на виплати працівникам		(12 484)	(10 552)
Амортизаційні витрати	11	(2 731)	(2 175)
Інші адміністративні та операційні витрати в т.ч.:	24	(11 341)	(10 946)
- розформування (витрати на створення) резерву під юридичні ризики	18, 24	(609)	194
- адміністративні та операційні витрати	24	(10 732)	(11 140)
Інші доходи	25	1 619	2 173
Інші прибутки (збитки) - збиток від модифікації фінансових активів		(376)	(407)
Доходи (витрати), які виникають під час первісного визнання фінансових активів за процентною ставкою, вищою або нижчою, ніж ринкова		1	(1)
Прибуток (збиток), що виникає від припинення визнання фінансових активів, оцінених за амортизованою собівартістю		4	4
Прибуток до оподаткування		81 004	72 766
(Витрати на сплату податку) доходи від повернення податку	26	(40 863)	(35 001)
Прибуток за рік		40 141	37 765

Затверджено до випуску та підписано 18 березня 2025 року.

Карл Мікаель Бюрієрт
Голова Правління

Л. Р. Чернишова
Заступник Голови Правління (з питань фінансів)

Л. П. Чапістрок
В. о. Головного бухгалтера